

İmişlidə etiraz aksiyası...

Azərbaycanda seçki hazırlığı...

Ölkədə növbədənkənar parlament seçkilərinə, yoxsa referenduma hazırlıq görülür?

GÜNÜN NƏBZİ

Layihə

**"Çalışacağıq ki,
Xocalı soyqırımını
Almaniyada
rəsmən tanıdaq"**

Yusif Təhməzov: "Əfsuslar olsun ki, biz buna Avropada, Berlində hələ nail ola bilməmişik..."

5

Xəbər

**Görün, Məkkə
ziyarətinə kimlər gedir!**

Bir milyona ayı ətindən kabab yeyən cavanın əsl "vətənpərvər" atası Ziya Məmmədov Həccə getmək fikrinə düşüb...

2

Cəmiyyət

**Dayısının "pulunu kif
basan" tələbəni narkotik
itthamı ilə saxladılar, amma...**

Bacısı oğlunun məhz ondan pul qoparmaq üçün polis şöbəsinə aparıldığını bildiren iş adamından şok açıqlama

4

Səhiyyə

**Şamkir səhiyyəsini
çökdürənlər**

Rəhbərlik Mərkəzi Xəstəxananı şəxsi biznes mərkəzinə çevirib...

10

Cəmiyyət

**2-ci qrup əlil olan Göyçay
sakininin pensiyası kəsilib**

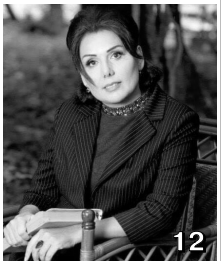
Birinci Ərəbcəbirli kənd sakini Ceyhun Hüseynov tərəfindən ölkə rəhbərliyinə müraciət...

4

Söhbət

**"Xoşbəxt
yazıçı olmur..."**

Səhər Əhməd: "İnsanın konkret hədəfi, iddiaları varsa, heç vaxt xoşbəxt ola bilməz"

12

Müsahibə

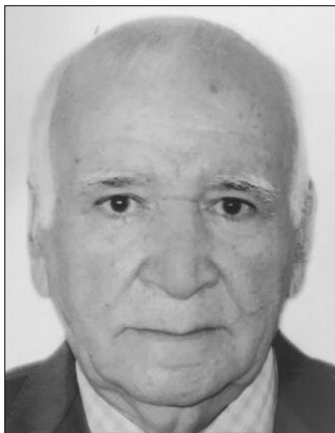
**"Yetirmələrim
artıq mənim sənət
yoldaşlarımdır"**

Mənsüm İbrahimov: "Bu gün onlara təkcə dərs demirəm, onları bütövlükdə ifaçı yetişdirirəm"

13

MAAAK Azərbaycan üzrə nümayəndə təyin etdi

**Beynəlxalq Akademiya
Akkreditasiya və Attestasiya
Komitəsi (MAAAK) Azərbay-
can Respublikası üzrə öz nü-
mayəndəsini təyin etmişdir.**

Belə ki, Rusiya Mühəndislik Akademiyasının həqiqi üzvü, Böyük Britaniya və ABŞ Attestasiya sistemi üzrə texnika elmləri doktoru Rəhiz Zeynalov MAAAK-ın Azərbaycan üzrə nümayəndəsi vəzifəsinə təyin olunmuşdur.

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının təhsil, elm və mədəniyyət məsələləri üzrə komitəsinin

(YUNESKO) VƏ Rusiya federasiyasının Ümumtəhsil və Peşə Təhsili Nazirliyinin Attestasiya hüququ verən Ümumdünya Texnologiya Universiteti (BTU) və Rusiya Federasiyasının Ali təhsil müəssisələri Assosiasiyasının təsis etdiyi MAAAK konkret Nizamnamə əsasında fəaliyyət göstərir.

Həmin Nizamnaməyə uyğun olaraq YUNESKO Beynəlxalq təhsilin standart təsnifatı bazası üzrə, həmçinin Konsaltinq xidməti, elmi dərəcə və elmi adlar almaq üçün attestasiya

olunmuş mütəxəssislərin müvafiq sənədlərini, yəni Rusiya Federasiyasının Ədliyyə Nazirliyi və Xarici İşlər Nazirliyi tərəfindən leqallaşdırılmış MAAAK diplomunun (MAAAK-ın təqdimatı üzrə) təqdim olunması ilə əlaqədar bütün sahələrdə və səviyyələrdə kompleks məsələlərin prinsipial həllinə yönəlmis fəaliyyəti həvalə edilmişdir.

Əlaqə telefonu:
(050) 329 06 47
WhatsApp:
(055) 613 46 74.
Rəhiz Zeynalov

“Ferrari” Kardaşyanı “qara siyahı”ya saldı

Məşhur model bundan sonra “Ferrari” istifadə edə bilməyəcək

əlavə, Floyd Mayweather, 50 sent və Nicolas Cage kimi məşhurlar da şirkətin “qara siyahı”sındadırlar. Əksər hallarda “Ferrari” məhkəməyə müraciət etməkdənsə, bu cür qadağalara əl atır...

Beləliklə, “Ferrari” son olaraq Kim Kardaşyanı da eyni metodla “cəzalandırmaq” qərarına gəlib. Hansı ki, “Ferrari”nin sözcüsü İspaniyanın “Marca” qəzetinə açıq-

lamsında bu xəbəri təsdiq edib. O bildirib ki, İtaliya markası əslində sözügedən şəxslərə bütün növ avtomobilləri deyil, yalnız məhdud sayda istehsal olunan modelləri və eksklüziv “Ferrarilər” almağı qadağan edir.

Əslində, əfsanəvi italyan markasını qəzəbləndirmək o qədər də çətin deyil. “Ferrari” öz brendinin imicinə və mövqeyinə çox ciddi yanaşır və sahibləri tərəfindən riayət edilməli olan bir sıra qaydalar və təlimatlar müəyyən etmişdir. Bu şərtləri pozanlar çox asanlıqla istehsalçının şəxs qadağası ilə üzləşə bilərlər (ən azı eksklüziv modelləri almaqdan məhrum edilə bilərlər - müəl.). Daha da pisi, şirkət hətta həmin şəxsə qarşı qanuni tədbir də görə bilər. Keçmişdə bu, bir neçə dəfə baş verib və ittiham olunan tərəf yüklü təzminat ödəmək məcburiyyətində qalıb. Odur ki, şirkət öz müştərilərinə avtomobillərin “toxunulmaz”lığını olduğu kimi qorumağı məsləhət bilir və onların üzərində hər hansı dəyişiklik etməyi birmənalı şəkildə qadağan edir.

Əyləncə səhifəsi

“Mona Liza”ya tortla hücum...

Gənc aktivist bununla diqqətləri cəlb etməyə çalışıb...

Parisdəki məşhur Luvr muzeyində nümayiş etdirilən Leonardo da Vinçinin məşhur “Mona Liza” tablosuna tortla hücum edilib.

Belə ki, parik taxmış, yaşlı qadın qiyafəsində, əlil arabası ilə muzeydə gəzən gənc rəsmə yaxınlaşanda stuldan tullanaraq hücumu həyata keçirib. Adı açıqlanmayan şəxsin iqlim aktivisti olduğu və global istiləşməyə diqqət çəkmək üçün belə bir aksiya təşkil etdiyi bildirilib.

Aksiya zamanı gənc “Planeti düşünün. Planeti məhv edən insanlar var, onlar haqqında düşünün”, - deyə şüarlar səsləndirib. Rəsmə heç bir zərər dəyməyib, sadəcə, tortun sürüldüyü çərçivə qısa müddətdə təmizlənilib. Gənc aktivist mühafizəçilər tərəfindən muzeydən çıxarılıb.

Narkotik alveri və çirkli pulların yuyulması...

Kraliçanın mühafizəçiləri həbs edildilər

Britaniyanın iki polkunun -İrlandiya və Coldstream Qvardiyasının Kraliça II Yelizavetanın müdafiəsində iştirak edən bir neçə əsgəri həbs edilib.

“The Independent” xəbər verir ki, onlar narkotik ticarəti və çirkli pulların yuyulmasında şübhəli bilinir.

Şübhəli, o cümlədən altı İrlandiya mühafizəçisi mayın 24-də Hemptşir, Berkşir, Şimali Uels və Şimali İrlandiyada keçirilən reydlər zamanı həbs ediliblər. Həbslər Kraliça II Yelizavetanın Platin Yubileyi şərəfinə keçirilən paradan bir qədər əvvəl həyata keçirilib.

Britaniya Müdafiə Nazirliyi məhbuslardan heç birinin planlaşdırılan tədbirlərdə iştirak etmədiyini bildirib.

Şahzadə Evqeniyanın əri məşhur şirkətdə özünə iş tapıb

Onlar ailəlikcə Portuqaliyaya köçərək, orada yaşayacaqlar

Şahzadə Evqeniyanın əri Cek Brooksbank Portuqaliyada yerli daşınmaz əmlak şirkətlərindən birində yeni işə düzülüb. İndi cütlük yeni bir ölkəyə köçmək məcburiyyətindədir.

“Cek indi Mike Meldrum üçün işləyir və onlar Portuqaliya ilə London arasında yaşayırlar. Bu, onlar üçün çox həyəcanlı bir zamandır”, - nəşr yazır

Böyük Britaniyada Şahzadə Evqeniya ailəsi ilə birlikdə Windsor mülkündə yerləşən “Frogmore” kottecində yaşayır.

Qafqaz.media xəbər verir ki, bu barədə “The Mirror” məlumat yayıb.

Cek Brooksbank Corc Klununin yaxın dostu, milyarder Mayk Meldrumun şirkətində işləyəcək. Kraliçanın nəvəsinin əri Lisbonun cənubunda iş adamının qolf klubunu inkişaf etdirməli və satış, marketing və tanıtım fəaliyyəti ilə məşğul olmalıdır. Hazırda özəl kurortda 300-ə yaxın ev var.

Əvvəllər bu evdə, 2020-ci ilin yanvar ayında kral ailəsinin yüksək vəzifəli üzvləri kimi xidmət etməkdən imtina edən Meqan Markl və Prins Harri yaşayırdı.

“The Sun” xəbər verir ki, cütlük kottecdəki icarə müddətini uzadıb. Bu, çox güman ki, onların Böyük Britaniyada daha çox vaxt keçirmək istəyindən xəbər verir.

Erməni model Kraliçanın yubiley tədbirinə buraxılmadı

“İndi o, başqa yollarla bilet almağa çalışır...”

Bukingem Sarayı Kim Kardaşyan və onun yeni sevgilisi Pit Deyvidsonu Böyük Britaniya kraliçası II Yelizavetanın taxta çıxmasının 70 illiyinə həsr olunmuş platin yubileyə dəvətdən imtina edib.

Qafqaz.media MailOnline-ə istinadən xəbər verir ki, mərasimdə iştirak etmək üçün ərizəsinin təsdiqlənəcəyinə əmin olan ulduz bir gün əvvəl Londona gəlsə də, sonradan məyus olub. Belə ki, arzusunu həyata keçirmək üçün o, VIP statusundan imtina etməyə belə hazır idi, lakin ona adi “bilet” də verilmədi.

“İndi o, başqa yollarla bilet almağa çalışır. Yeri gəlmişkən, biletlərin VIP olmadığına heç də fikir vermir. Kim çox nadir hallarda hər hansı tədbirdə iştirakdan kənarda qalır, buna görə də bütün bunlar onun üçün təəccüblüdür”, - deyə nəşr mənbələri bildirib.

Təsisçi:

Sərdar Cəlalovlu

Baş redaktor:

Vüqar Məmmədov

Tel: 070 333 22 85

012 496 98 93

E-mail: vuqar-mt@mail.ru

Dizayner:

Seymur Həsənov

“Hürriyyət” qəzetinin internet unvanı:

Hurriyyet.az

E-mail: hurriyyet@mail.ru

Tiraj: 2500

Redaksiyanın ünvanı:

AZ 1008, Bakı, akademik

Ələşrəf Əlizadə küçəsi, 31

Telefonlar: 496-10-72; 496-08-35

Lisenzianın qeydiyyat nömrəsi: V 165

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın

mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Əlyazmalar geri qaytarılmır.

Redaksiyanın kompüter mərkəzində

yığılıb səhifələrin və “Futbol+ servis”

mətbəəsində çap edilib.

Bu işarə altında dərc olunan yazılar reklam xarakterlidir.

Qəzet 1991-ci ildən çıxır.

İmişlidə etiraz aksiyası...

Məhbub Zülfiqarlı:
“İnsanlar məcburiyyət qarşısında etiraza qatılırlar”

ADP İmişli Rayon Təşkilatının sədri Mehriban Zülfiqarlı tərəfindən “Hurriyyet”ə növbəti şikayət məktubu daxil olub. Həmin məktubu olduğu kimi dərc edirik:

“Cənab Prezident!
03 iyun 2022-ci ildə, saat 16:00-da İmişli RIH-nin binası qarşısında 200 nəfərdən artıq rayon sakininin etiraz aksiyası oldu. Etirazçılar ƏƏSMN-nin “DOST” iş mərkəzinin əmək haqları kəsilmiş işçilər idi.

20 nəfərdən artıq şikayətçi icra başçısı ilə görüşüb bildirdilər ki, işləyən bizik, bizim əmək haqqımızı dayandırblar, işləməyənlərə - “Lexus”u, marketi olanlara kart verilib, əmək haqqını onlar alıb. Başçı söz verdi ki, saat 9-a qədər əksəriyyətinizin pulu köçürələcək.

Xatırladaq ki, bir ay qabaq Feyzi adlı Komunal təsərrüfat idarəsinin müdirinin “torbasını tikdilər”, yerinə polisdən dələduzluq maddəsinə görə qovulmuş, hətta axtarışda olan olıqarx qardaşı Sahib Səmədov həmin vəzifəyə təyin olundu. Hazırda isə “DOST” iş mərkəzinin İmişli üzrə direktoru Nəhid Ramiz oğlunun əleyhinə kampaniya aparılır. Bu olayların arxasında dayananlar da sahibləri vəzifəyə gətirənlərdir.

İnsanlar məcburiyyət qarşısında etiraza qatılırlar. 04.06.2022-ci ildə məlum oldu ki, etirazçıların əmək haqları veriləsə də, hər birindən 20-60 manat pul tutulub. Başçıya yenidən müraciət ediblər, bildirib ki, pullar kartınıza ödəniləcək. Amma “ölü”nü diriltmək mümkünmü?!

Deputat Fazil Mustafa doğru deyir ki, hansı rayonun icra başçısı yoxdursa, o rayondan şikayət yoxdur. Təsəvvür edin, çoxsaylı şikayətimizə cavab olaraq İcbari Tibbi Sığorta bizə məktub göndərir ki, tutarlı faktlar göndərin.

Fakt 1. İmişli Səfərbərlik idarəsinin rəisi Murquzov baş direktor Azər Kazimovdan yuxarı instansiyalara şikayət göndərib. Deyib, biz baş həkimdən xahiş etdik ki, növbəti çağırışçıları həkim komissiyasından keçirsin. Azər Kazimov Murquzova bildirib ki, bizim həkimlərin elə vaxtı yoxdur. Hansı ki, ölkə tarixində belə bir özbaşınalıq olmayıb. Murquzov Azər Kazimovun qəbuluna səlahiyyətli şəxslər göndərir. Azər Kazimov onlarla çox soyuq rəftar edir, vaxtının olmadığını bildirir.

Fakt 2. İşə götürdüyü şəxslərin çoxu pensiyada olan polislərdir ki, onlara dövlət yaxşı pensiya verir.

Fakt 3. MRX-yə gedən xəstə və şikayətçiləri kobud qəbul edir, hətta şantaj edir. Təsəvvür edin ki, bu insanları başçı, prokuror, hüquq mühafizə sistemi də müdafiə edir.

Fakt 4. Artıq 5 gündür ki, qonşuluqda yaşayan, köhnə “Murovey” motosikletlə ailə saxlayan Faiqin 30-32 yaşlı iki oğlu səhiyyənin bərbadlığından dünyalarını dəyişdilər. Ruhlari şad olsun. Azər Kazimov gənclərin yas mərasimində iştirak etdimi? Amma harda imkanlı şəxsin yas mərasimi varsa, Azər orada başdır.

Pensiyaçıların pensiyasının kəsilməsi ƏƏSMN-nin yox, birbaşa səhiyyənin cinayətkar əməlinin nəticəsidir ki, Azər Kazimovu da onlar müdafiə edir. Belə olıqarxlardan da biri “Spirt zavod”, un şadlıq sarayları, restoranlar və saunalar, parniklər sahibi Saleh Səmədovdur ki, başçının yaxın dostudur. Saleh Səmədovun uzun illər axtarışda olan qardaşını - polisdən qovulmuş Sahib Səmədovu başçı ikinci dəfə Kommunal Təsərrüfat idarəsinə müdir təyin etdi. Sahib isə orada işləyən süpürgəçilərlə “nadzor” dili ilə danışmasına, polis rejimi qaydasında işləməsinə görə cavabını alıb. Hətta başçı Salehin bacısı oğlu, şəhər icra nümayəndəsi Fuad Ağayevi birinci müavin postuna təqdimatla göndərsə də, PA rəhbəri Fuadı təsdiq etməyib”.

Hazırladı: KƏNAN

Erməni-rus faşizmi üzərində qələbə çoxunun karına gəldi. Təntənələr, konsertlər, cəmiyyəti bürümüş təsvirə gəlməz sevinc ovqatı çox məsələləri elə bil arxa plana çəkdi. Bütün varlığımla əminəm ki, “beşinci kolonna”-nı pərdə arxasından idarə edən təcürbəli iblisin göstərişlərini yerinə yetirən xainlər bütün təhqiqat işlərinin yubadılması üçün əllərindən gələni edirlər. Müzəffər Prezidentin başını qaşımağa vaxtı yox, bir gün bir yerdə oturmur, məmləkəti Rusiyanın fitnə-fəsadından qorumaq üçün özünü oda-közə vurur. Ən bədxah adam da bunu görür!

Görün, Məkkə ziyarətinə kimlər gedir!

Ziya ağadan ricam budur ki, gedəndə pak əməlləri ilə ad çıxarmış, amma qaçaq düşmüş “diplomatomuz” Elmira Axundovanı da özü ilə götürsün...

Bir milyona ayı ətindən kabab yeyən cavanın əsl “vətənpərvər” atası Ziya Məmmədov Həccə getmək fikrinə düşüb...

Elmira Axundova və oğlu daha yaxalarını kənara çəkə bilməyəcəklər. Çəkiblər, özü də lap özgə cürə! Hansısa güclü əl vacib təhqiqatların aparılmasına, Elmira Axundovanın özünün sorğu-suala çəkilməsinə mane olub. Mən dəfələrlə yazmışam və demişəm, nə qədər ki, bu ölkədə Ramiz Mehdiyev və Əli Həsənov tandeminin illər boyu qurduqları şəbəkə məhv edilməyib rahat yatmaq olmaz, O söz qaldı ki, nazir Əbülfəz Qarayevin ünvanına deyilməsin? Kişinin həzm-rabedən keçirdiyi milyonlardan, qamarladığı cah-cəlal-dan hamı baxəbərdir. Ona neylədilər? Heç nə! Özü üçün rahatca yeyib-içir, hərdən kefi gələndə o müxbirə, bu müxbirə müsahibə verir ki, səhhəti zadı yerindədir.

...Lap təzə xəbərlərdən biri də odur ki, bir milyona ayı ətindən kabab yeyən cavanın əsl “vətənpərvər” atası Ziya Məmmədov Həccə getmək fikrinə düşüb. Nə gözəl niyyət, nə gözəl məram! Azərbaycanın orta əsr əmirlərinin, bəylərbəylərinin yuxularına belə girməmiş güzəranı görən Ziya ağadan bir həqiqət Allah bəndəsi kimi iki ricam var. Birinci ricam budur ki, gedəndə pak əməlləri ilə ad çıxarmış, amma qaçaq düşmüş “diplomatomuz” Elmira Axundovanı özünüzlə götürün. Qoy orada ərəb şeyxlərinin şəhinə kitabdan zaddan bağlasın, yəqin ki, burada olan kimi bir fəxri ada layiq görülsün. Həm də oğlunun maşın kolleksiyası üçün birini də

alar. Ziya ağa, o müqəddəs məkanda bütün vacibətləri yerinə yetirərkən minacat qıl, qoy Allah sənə, əzizlərinə, qohum-əqrəbana ən ekzotik heyvanların xasını yeməyi nəsim etsin. Qan içində çapalayan, Şuşası düşmənlərində olan Azərbaycanda oğlun ayı ətindən kabab yemək üçün bir milyon verirsə, siz də Məkkədən qayıdanda yolüstü Serenqetiyyə baş çəkib, bir antilopa, ya da begemot bozartması sifariş verin. Çəkinib eləməyin, heç kim sizləri qınamayacaq, nə Anar ağanın qoşun-ləşkərindən, nə də özlərini millətin xilaskarı hesab edən YAP-ın “ideoloqlarından” cıncır da çıxmayacaq.

... Maşallah, son illərdə müsəlman ölkələrindən ələlxusus doğma, əziz Türkiyədən gələnlərin sayı-hesabı yoxdur. Əksəriyyəti də məzarlıqları ziyarət edəndə “Fatiha” oxuyur, salavat çevirir. Bizim milli harınları nə ağızları tərpenir, nə də əlləri üzllərinə qalxır. Bunlara deyən tapılmaz ki, ay nakəsələr, heç olmasa sayəsində dolandığınız müzəffər Prezidentinizdən ibrət alın.

...Qocalıq, xəstəlik ucbatından mənim kimi ev dustağı olanların sayı bilinmir. Yeganə təsəllimiz televiziordur. Dəfələrlə yazmışam və demişəm ki, istənilən opponentimlə istənilən yerdə görüşüb sübut edə bilərəm ki, “mavilərdən” tutmuş harınları aşnalarına kimi nə cür məxluq desən efridə ağalıq edir. Klassik irsimizi ləyaqətlə təbliğ edən verilişlər, milli musiqimizin əsl qədərbilənlərinin çıxışları hər cürə tərifi layiqdirlər. Kim nə deyir, özü bilər, mən hər dəfə akademik Rafael Hüseynovun çıxışlarına qulaq asanda sevincimin həddi-hüdudu olmur. Danışanda da belə danışarlar!

Amma ağızlarına yiyəlik edə bilməyən, ancaq əndamlarını nümayiş etdirən, zövqsüz, mərifət və elemtar mədəniyyətdən uzaq aparıcı “xanımların”, küçədən tutulub studiyyaya gətirilmiş təsadüfi adamların, sifətləri sürtük moçaya dönmüş “ideoloqların” çıxartdıqları pəstahlara baxmaq mümkün deyil.

Firuz HAŞIMOV

Azərbaycanda Konstitusiyada dəyişiklik edilməsi üçün referendumla hazırlıq gətirdiyi haqda iddialar var. Bəzi məlumatlara əsasən, Konstitusiyaya dəyişiklik layihəsi "hökumətin yuxarı təbəqəsinin ilkin müzakirələrindən keçib". Belə fikir mövcuddur ki, proporsional seçki sistemi bərpa olunacaq və Milli Məclis üzvlərinin sayı 50 nəfər artırılaraq, 175 nəfərə çatdırılacaq.

Milli Məclisin deputatı, Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin İdarə Heyətinin sədri Zəhid Oruc "Hürriyyət"ə bildirib ki, 2002-ci ildə də Konstitusiyada dəyişikliklər üçün ümumxalq müzakirəsinə ehtiyac duyulmuşdur. O, Konstitusiyaya dəyişikliklə bağlı keçirilən seçkiləri analiz edərək vurğulayıb ki, hər 7 ildən bir konstitusiyaya dəyişikliklə bağlı seçkilər keçirilib:

"Azərbaycanda müstəqillik qazanandan bu günə qədər referendumlar keçirilib. Bu, öz-özlüyündə çox təbiidir, iqtisadi, hüquqi, siyasi çağırışlardan, ölkənin keçdiyi inkişaf yolundan qaynaqlanır. Həmin dövrü yaxşı xatırlayırıq. Bunun əleyhinə olan qüvvələr peyda olurdu. Bəzən referendumu siyasiləşdirib, onun əleyhinə çıxan qruplar meydana çıxıb. Bu çox təbiidir. Azad və demokratik cəmiyyətlərdə belə diskussiyalar hökmüdü və tələb olunur. Konstitusiyaya diqqət etsəniz görürsünüz ki, müstəqillik dövründə ulu öndərin ən ağır zamanı hakimiyyətə ikinci qayıdışı, ölkədə hərbi-siyasi xaos son qoyması və bundan sonra ölkənin ən ana qanununu meydana gətirməsi və ölkənin idarəetmə quruluşunu məhz konstitusiya əsasında həyata keçirəcəyinin elanından sonra başalayırıb. 2002-ci ildə isə Konstitusiyada birinci dəfə dəyişikliklər üçün ümumxalq müzakirəsinə ehtiyac duyulmuşdur. 2009-cu ildə yenidən ümumxalq müzakirəsi keçirildi. Növbəti dəfə isə ölkədə bələdiyyə sisteminin hesabatlılığından, vitse-prezident institutunun yaradılmasına qədər böyük təkliflər paketini özündə ifadə edən layihə meydana çıxanda Konstitusiyada dəyişiklik 2016-cı ildə reallaşdı. Fikir verirsinizsə, hər 7 ildən bir Konstitusiyada dəyişiklik olub. Bu ardıcılıqla getsək, bəlkə 2023-cü ildə referendum keçirilməsi proqnozlaşdırıla bilər. Görünür, ikinci bir amil də var. Vətən müharibəsində qazanan qələbədən sonra, eləcə də Qarabağın gələcəyi, orda erməni vətəndaşları Azərbaycanın qanunlarına və Konstitusiyasına tabe olacaqları təqdirdə aşağı strukturların təşkili forması, qətiyyənlə Qarabağa hər hansı üstünlük və imtiyaz tanımadan ölkənin unikal bütövlüyünə xələf gətirmədən yeni addımların atıla biləcəyi ehtimallarını diskussiyaya çıxarırlar. Bu çox təbiidir. Keçmişdə bir çoxlarının dediyi kimi, ermənilərin mənafeyi naminə Konstitusiyayı dəyişdirmək kimi bir absurd bir mövqeyə gəlinmir. Ermənilərin statusunu Azərbaycan ordusu Ali Baş Komandanın liderliyi altında, xalqımızın birgə

mətin bir qanadının səlahiyyətlərinin vitse-prezidentə verilməsini daha məqbul hesab edərdim. Yaxud da birbaşa Türkiyə modelinə keçmək daha uğurlu olardı. Bu cür məsələlər cəmiyyətdə müzakirə olunmalıdır. Azərbaycan siyasi partiyaları da bunu geniş şəkildə müzakirə etməlidir. Bizdə olan məlumata görə, bu məsələlər yaxın vaxtlarda partiyalarla birgə müzakirə ediləcək".

Deputat Elman Nəsirov isə konkret olaraq referendumla bağlı rəsmi səviyyədə hər hansısa bir məlumatın olmadığını dedi. O, bunu daha çox sosial şəbəkələrdə müzakirə olunan məsələ kimi qiymətləndirdi: "Əvvəlcə deyim ki, ölkə prezidenti cənab İlham Əliyev 2018-ci ildə növbəti dəfə xalqımızın etimadını qazanaraq prezident seçilib. Parlamentdəki çıxışında da söylədi ki, ölkəmizdə dərinləşən islahatlar kursu həyata keçiriləcək. Bu kurs bütün sferaları əhatə edəcək, islahatlarla və yeniliklərlə yadda qalacaq. Həqiqətən də elə oldu. Keçən dövr ərzində də görürsünüz ki, həm ali icra ha-

Azərbaycanda seçki hazırlığı...

Ölkədə növbədənə parlament seçkilərinə, yoxsa referendumla hazırlıq görülür?

Zəhid Oruc:
"Hər 7 ildən bir Konstitusiyada dəyişiklik olub, 2023-cü ildə də referendum keçirilə bilər"

gücülə 44 günlük müharibədə müəyyənləşdirib. Statusuz erməni də təhükəsiz şəraitdə Azərbaycanda yaşaya bilər. Buna görə də mən Konstitusiyanın dəyişdirilməsi və ya dəyişdirilməməsi mövzusunda mötəbər bir müzakirənin gətirdiyi haqqında fikri təsdiq edə bilmərəm. Bu barədə geniş məlumatlar cəmiyyətə rəsmi orqanlar tərəfindən verilsəydi, daha predmetli danışardım. Amma mən məsələnin ümumi kontekstinə münasibət bildirdim. Hazırkı anda nə dərəcədə addım atılacağını ölkənin prezidenti bilər və bu onun səlahiyyətlərinə aid məsələdir. Eləcə də referendumun keçirilməsi üçün vətəndaş qruplarının da təşəbbüs etmək hüquqları mövcuddur. Bu baxımdan, "Konstitusiyaya dəyişiklik üçün hazırlıqlar var" deyərək bir mövqeyi cəmiyyətə parlament üzvü və komitə sədri kimi söyləməyim doğru olmaz. Bununla bağlı gerçək müzakirələr olarsa və dövlət institutları bunu cəmiyyətə bildirərlərsə sizinlə bununla bağlı ideyalarımızı daha geniş və praktiki şəkildə bölüşərdik".

Millət vəkili Fazil Mustafa da "Hürriyyət"ə bildirib ki, əgər referendum keçirilərsə, bələdiyyələrlə bağlı təklifləri ola bilər: "Bunu sizdən eşidirəm. Mənə dəfələrlə bu sual verilir. Mediada bu söhbətlər gedir, amma siyasi səhnədə bu söhbət yoxdur. Ona görə də bir şey deyə bilmərəm. Əlbəttə ki, Konstitusiyada dəyişiklik edilməli olan maddələr var. Amma buna görə referendum keçirməkdə zərurət görmürəm. Bu, sadəcə ehti-

Fazil Mustafa:
"Referendum keçirilərsə, bələdiyyələrlə bağlı təkliflərim ola bilər"

mallardır. Əgər bu özünü doğruldacaqsa, bilinəcək. Referendum keçirilərsə, bələdiyyələrlə bağlı təkliflərim ola bilər".
Müasir Müsavat Partiyasının

Hafiz Hacıyev:
"Bu məsələlər yaxın vaxtlarda partiyalarla birgə müzakirə ediləcək..."

işlənir. Seçkilərlə bağlı kimlərsə şayiələr yayırlarsa, bunu tam dəqiq deyə bilmərəm. Ola bilsin ki, referendum məsələsi olsun. 2025-ci ildə prezident seçkiləridir. Prezi-

Elman Nəsirov:
"Bununla indiki ana qədər daha çox mənbəyi bilinməyən məsələlərdir..."

kimiyəti orqanlarının strukturlarında, qanunverici orqanlarda, məhkəmə-hüquq sistemində, iqtisadiyyatda və sosial sferada yeniliklər həyata keçirilir. Bunu da hər kəs görür və qiymətləndirir. Bir il bundan öncə də yenidən referendumun keçirilməsi ilə bağlı məlumatlar yayılırdı. Lakin bu həyata keçmədi. Hazırda da anoloji yanaşma var. Mətbuatda və sosial şəbəkələrdə Konstitusiya islahatlarının keçirilməsindən bəhs edilir. Eyni zamanda, növbədənə parlament seçkilərinin keçirilməsi məsələsi də qabardılır. Mən Yeni Azərbaycan Partiyasının Təşviq Komissiyasının üzvüyəm. Partiyamızı parlamentdə təmsil edən deputatlardanam. YAP-ın daxilində belə müzakirələr aparılır. Bununla da bağlı heç bir məlumat yoxdur. Ən azı belə bir müzakirə olsaydı, Təşviq Komissiyasının üzvü kimi mən də orda iştirak edərdim. Bütün bunlar indiki ana qədər daha çox mənbəyi bilinməyən məsələlərdir. Heç bir konkret mənbəyə istinad edilmir. Əlbəttə, ölkəmizdə islahatlar davamlı şəkildə həyata keçirilir. Cənab Prezident son çıxışlarının birində də vurğuladı ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə yeni idarəetmə üsulu tətbiq edirik. Bu səmərəli olacağı təqdirdə ölkə ərazisində bunun tətbiqi məsələsinə baxıla bilər. Amma konkret olaraq referendumla bağlı rəsmi səviyyədə hər hansısa bir məlumat yoxdur. Bu daha çox sosial şəbəkələrdə müzakirə olunan məsələdir".

Hazırladı: Elşən Yəhyayev

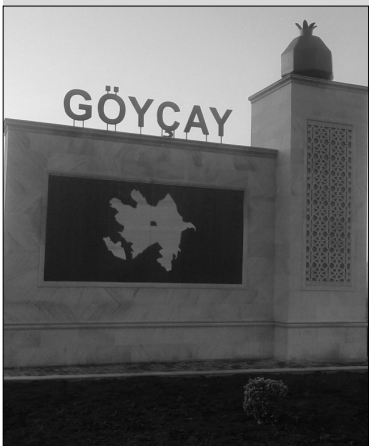

sədri Hafiz Hacıyev Azərbaycan dövlətinin gələcəkdə daha da demokratikləşməsi üçün proporsional seçki sisteminin vacib olduğunu vurğuladı. Onun sözlərinə görə, əgər referendum seçkiləri olarsa, proporsional seçki sisteminin bərpası və Azərbaycanda hökumətin bir qanadının səlahiyyətlərinin vitse-prezidentə verilməsi daha məqbuldur: "Bu gün Azərbaycan dövləti yeni bir bərabərlik formasının bünövrəsini qoyub. Partiyalarla iş şöbəsinin apardığı işlər və cənab Prezidentin partiyalara olan münasibəti bütün vəziyyəti dəyişib. Bunu birmənalı şəkildə bilməliyik. Milli bərabərliyin tam əsası qoyulub. Partiyalarla da ciddi şəkildə

dent seçkilərindən qabaq isə parlament seçkiləridir. İstərdik ki, proporsional seçki sistemi bərpa edilsin. Partiyalarda inkişafı daha da artırmaq, gələcəkdə partiyaların cəmiyyətdə rolu, Azərbaycan dövlətinin gələcəkdə daha demokratikləşməsi üçün proporsional seçki sistemi vacibdir. Məncə, hələki seçkilərin vaxtı ilə bağlı yalan məlumatlar yayılır. 2025-ci ildə prezident seçkiləri olacaq. Bu seçkilərdə mən də Müasir Müsavat Partiyasının sədri olaraq yenidən namizədliyimi verəcəm. Partiyamız seçkilərin hamısında iştirak edəcək. Əgər referendum seçkiləri olarsa, proporsional seçki sisteminin bərpası, Azərbaycanda hökü-

2-ci qrup əlil olan Göyçay sakininin pensiyası kəsilib...

Birinci Ərəbcəbirli kənd sakini Ceyhun Hüseynov tərəfindən ölkə rəhbərliyinə müraciət...

Göyçay rayon, 1-ci Ərəbcəbirli kənd sakini Hüseynov Ceyhun Akif oğlu tərəfindən "Hürriyyət" in redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Qəzetimiz vasitəsilə Prezident İlham Əliyevə və digər aidiyyəti qurumların rəhbərlərinə müraciət edən şikayətçinin yazır:

"Cənab Prezident!

Mən, 1969-cu il təvəllüdlü Hüseynov Ceyhun Akif oğlu, 1988-ci il

də hərbi xidmət dövründə şiddətli ağırılar verən mədə yarısı səbəbilə əməliyyat olunmuşam. Həmin tarixdən 2007-ci ilə qədər həyatda qalmağ üçün davamlı abulator müalicələr almışam. 2007-ci ildə Göyçay rayon Mərkəzi Xəstəxanasında qeydiyyatda düşmüşəm və 2009-cu il tarixdə isə xəstəliyim 2-ci dərəcəli əlilliklə öz təsdiqini tapmışdır.

Bir müddət sonra, yəni 2010-cu ildə mədəmdə olan yara deşilməsi ilə təcili Mingəçevir şəhər Mərkəzi Xəstəxanasında əməliyyat olundum. O zamandan etibarən xüsusi pəhrizlər və ambulator müalicələrlə yaşayıram. Bəzən xəstəliyimin şiddətli ağırıları səbəbilə günlərlə yatağa məhkum oluram. Hətta yaxın insanların köməkliliylə öz ehtiyaclarımı qarşılayıram.

Aldığım pensiyası ilə demək olar ki, yalnız müalicələrimi etdirirdim. Xəstə halda və eyni zamanda maddi sıxıntılarla keçirdiyim illər ərzində dövlətimin mənə verdiyi pensiya üçün Sizə minnətdaram.

Lakin 2021-ci ilin fevral ayından əsassız səbəblərlə aldığım pensiya dayandırıldı. 22.03.2021-ci il tarixdə TSEK-ə göndərilən müayinəyə imtina cavabı gəldi. Guya, "dövlət səhiyyə müəssisəsi tərəfindən rəsmiləşdirilmiş göndəriş natamam doldurulmuşdur. Həkimin rəyi: 2007-dən xəstə olmasına baxmayaraq 1 gün də olsun stasionar müalicəsi yoxdur, müayinələr qənaətbəxş deyil". Halbuki Akademik M.Ə.Mirqasimov adına Respublika Klinik Xəstəxanasında aparılmış müayinədə diaqnoz "REFLÜKS EZOFAGİT(GRADE A),

KARDİYANIN ÇATMAMAZLIĞI, KATARAL EROZİV QASTRİT, EROZİV BULBIT,DUODENAL ÇAPIĞ DEFORMASIYA, DUODENAL XORA.QANAXMA-FORREST 3" göstərilmişdir. Bundan əlavə, imtinadan sonra Göyçay rayon Mərkəzi Xəstəxanasında da stasionar müalicə almışam. Sonuncu dəfə isə bir daha Göyçay rayon Mərkəzi Xəstəxanasından Respublika Klinik Xəstəxanasına göndəriş verdilər. Lakin Covid 19-la əlaqədar olaraq stasionar müalicə almağım mümkünsüz olduğu üçün bir çox müayinələrdən keçdim və Göyçay rayon Mərkəzi Xəstəxanasında stasionar müalicə almağımı tövsiyə etdilər. Mən də rayon Mərkəzi Xəstəxanasında stasionar müalicə olundum. Buna baxmayaraq xəstəliyimdə sağalma müşahidə olunmur.

Göyçay rayon Mərkəzi Xəstəxanasının Həkim komissiyası tərəfindən yenidən TSEK-ə 10.08.2021-ci il tarixdə "Forma-88" göndərildi. Lakin 14.08.2021-ci il tarixdə bir daha əsassız imtina cavabı gəldi. Səbəb: "Dövlət səhiyyə müəssisəsi tərəfindən rəsmiləşdirilmiş göndəriş natamam doldurulmuşdur. Həkim rəyi: Xəstəliyin ekspertiza üçün əhəmiyyətli olan göstəriciləri qeyd olunmayıb. İxtisaslaşmış əlavə müayinə məsləhət görülür".

Hörmətli Prezident!

Sizdən çox xahiş edirəm, yuxarıda qeyd etdiyim faktların ətrafı araşdırılıb, haqqım olan 2-ci dərəcəli əlilliyi yenidən bərpa olunması üçün tapşırıq verəsiniz! Çox xahiş edirəm, TSEK tərəfindən Həkim Komissiyası təşkil edilib, yaşadığım ünvanda obyektiv müayinə aparılmasını təmin edəsiniz!

Həqiqətdən də maddi sıxıntılar elə bir həddə çatıb ki, pensiyam kəsildəndən bəri heç bir müalicə edə bilmirəm. Məndən və həyat yoldaşımdan ibarət ailəmiz var. O da uzun illərdir ki, onkoloji xəstədir. Ümid edirəm ki, dediklərim tərəfinizdən tezliklə obyektiv araşdırılacaq və əlimdən alınmış hüquqlarım bərpa olunacaqdır!

Sizə öncədən öz təşəkkürlərimizi bildiririk".

Hazırladı: KƏNAN

Redaksiyadan: Qarşı tərəfin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

"NUR" ASC-nin təsisçisi Nurəliyev İlham Şabala oğlu tərəfindən "Hürriyyət" in elektron poçtuna şikayət məktubu daxil olub. Qəzetimiz vasitəsilə Prezident İlham Əliyevə, Baş prokuror Kamran Əliyevə, Daxili İşlər naziri Vilayət Eyvazova, eləcə də digər aidiyyəti qurumların rəhbərlərinə müraciət edən şikayətçinin məktubunu olduğu kimi dərc edirik:

Dayısının "pulunu kif basan" tələbəni narkotik ittihamı ilə saxladılar, amma...

Bacısı oğlunun məhz ondan pul qoparmaq üçün polis şöbəsinə aparıldığını bildirən iş adamından şok açıqlama

"DİN-in Baş Narkotiklərlə Mübarizə İdarəsinin Cənub Regional şöbəsinin əməkdaşı Tural Babayev Elminin qonşusuna "dayısının pulunu kif basıb, narahat olmayın, buraxdıracaq" deyib..."

tələbəlik dostu İsayev Valehdən pul alaraq kimdənsə narkotik maddə olan marixuana alıb, bir yerdə istifadə etdiklərini bildirmişlər. Kazımlı Elmin narkotik istifadəçisi olmadığını, belə bir hadisənin baş vermədiyini, İsa Valehlə üzləşməyə hazır olduğunu bildirmişdir. Tural Babayev Elminə "yekə-yekə danışma, qarşına 3 kq eroin qoyub "yelləyərək" gəldərsən" söyləmişdir.

Məsələdən xəbər tutan Elminin qonşusu Tural Babayevə mobil telefon vasitəsi ilə zəng vurub, narahatlıqlarını bildirib. Tural Babayev ona "dayısının pulunu kif basıb, narahat olmayın, buraxdıracaq" demişdir. Hadisədən xəbər tutan Kazımlı Elminin qardaşı Kazımlı Nihad qohumluq əlaqəsi olan şöbə əməkdaşı Taleh Əkbərovla telefonla əlaqə saxlayaraq görüşmüşdür. Taleh Əkbərov Kazımlı Nihada məsələnin ciddi olmasını, Kazımlı Elminə Cinayət Məcəlləsinin 234.2 maddəsi ilə cinayət işi açılacağını bildirmişdir.

Bir gündən sonra - 02.04.2022 tarixində Kazımlı Nihad çıxılmaz vəziyyətə düşdüyləndən, Taleh ilə birlikdə telefon vasitəsilə mənimlə əlaqə saxlayıb, məsələni bildirdilər. Əkbərov Taleh mənimlə danışarkən çaşqın halda olduğundan, verdiyim suallara qeyri-adekvat cavab verirdi. Bu da məndə Əkbərov Talehə qarşı şübhə yaradırdı. Mən Əkbərov Talehə bu işin şər və qurama olduğunu bildirdikdə, dili dolaşa-dolaşa məni inandırmağa çalışırdı. Əkbərov Talehin dedikləri inandırıcı olmadığına görə, məsələni tam aydınlaşdırmaq üçün Kazımlı Nihadı şöbə rəisi ilə görüşdürməsinə ondan xahiş etdim. Təqribən 30 dəqiqədən sonra Nihad mənə zəng vuraraq Əkbərov Talehlə birlikdə rəis müavini Səfər Nuriyevlə görüşdüklərini, Kazımlı Elminin azad edilməsi üçün ilk öncə 25 000 (iyirmi beş min) AZN, sonda isə Talehin qohumu olduğum üçün 20 000 (yirmi min) AZN məbləğində pul tələb etdiyini bildirdi. Pul qarşılığında heç bir cinayət işi açılmayacağını və dərhal azad ediləcəyini dedilər. Bu zaman şöbənin əməkdaşı Tural Babayevin Kazımlı Elminin qonşusuna dediyi "dayısının pulunu kif basıb" kəlməsi yadıma düşdü. Bu işin şər-böhtan və şübhələrimin əsaslı olduğunu anladım. Məhz mən iş adamı olduğuma görə bacım oğlu Kazımlı El-

minin saxlanıldığı qənaətinə gəldim. Buna görə Taleh Əkbərovun mənimlə əlaqə saxladığı 050 434 44 90 mobil nömrəsinə sms vasitəsi ilə " bu iş sənilik olub " mesajını göndərdim. Ardınca zəng edib Taleh Əkbərova heç bir ödəniş olunmayacağını, müvafiq qurumlara müraciət olunacağını və dediklərimi rəis müavini Səfər Nuriyevə çatdırmasını da bildirdim.

Rahatlıqla məndən pul ala bilməyəcəklərini görüb, rəis müavini Səfər Nuriyevin qəstərişi ilə Taleh Əkbərov və Tural Babayev bacım oğlunun dostu İsa Valehi vəhşiçəsinə döyərək, Kazımlı Elminə qarşı yalan ifadə verməsini tələb ediblər. İsa Valeh bədən xəsarətləri almasına baxmayaraq, olmayan hadisə üçün heç bir ifadə verməmişdir. Mənim pul verməyəcəyimi bildirməyim və İsa Valehin də Elmin haqqında yalan ifadə verməyəcəyini gören şöbə əməkdaşları İsa Valehi və bacım oğlu Kazımlı Elmini bir gündən sonra - 02.04.2022-ci ildə, saat 23:00 radələrində azad ediblər.

Vəhşiçəsinə döyülmə səbəbindən aldığı xəsarətdən əziyyət çəkən İsa Valeh müayinə olunmaq üçün Lənkəran Rayon Mərkəzi Xəstəxanasına müraciət etmişdir. Xəstəxananın LOR həkimi Camalov Z. İsa Valehi müayinə edərək, aldığı xəsarət haqqında tibbi rəy vermişdir(Əlavədə tibbi rəyin surəti). Rayon Mərkəzi Xəstəxanasından döyülmə faktı ilə bağlı Lənkəran Rayon Polis İdarəsinə məlumat daxil olmuşdur. Məlumat əsasında İsa Valeh RPİ-nə dəvət olunaraq izahatı alınmış və yenidən müayinə olunması üçün Məhkəmə Tibbi Ekspertiza və Patoloji Anatomiya Birliyinin Lənkəran Rayon Şöbəsinə qondərilmişdir. İsa Valeh yenidən müayinə olunmuşdur.

Cənab Prezident!

Sizdən Baş DİN-in Narkotiklərlə Mübarizə İdarəsinin Cənub Regional Şöbəsinin rəis müavini Səfər Nuriyev, əməkdaşları - Taleh Əkbərov və Tural Babayevin cinayət əməllərinə son qoyulması üçün müvafiq qurumlara göstəriş verməyinizi xahiş edirəm".

Hazırladı: KƏNAN

Redaksiyadan: Mövzunu davam etdirəcəyik. Qarşı tərəfin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Diaspor quruculuğu, lobbicilik və dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi

Yusif Təhməzov dövlətimizin haqq işinə Almaniyada dəstək verən və tənpərvər həmyerlilərimizdən biridir. Tanınmış iş adamı, "Granata GmbH" şirkətinin təsisçisi və direktoru olan Y. Təhməzov Almaniya'da diaspor təşkilatımızın dəstəkçisi olmaqla yanaşı, illərdən bəri təkə yaşadığı ölkədə deyil, bütün Avropada və ABŞ-da Azərbaycanın haqq səsinin qarçılarından biri kimi fəaliyyət göstərir. Bu fəaliyyət Yusif Təhməzovun rəhbərlik etdiyi şirkətin istehsal etdiyi məhsullarda da özünü açıq şəkildə göstərir.

- Yusif müəllim, ilk olaraq Almaniya'da fəaliyyətiniz və nə zamandan bu ölkədə yaşadığınız haqda məlumat verməyinizi istərdik...

- Almaniya'da 2000-ci ildən məskunlaşmışıq. O dövrdən də fəaliyyətimizə başlamışıq. 2000-ci ildə bezi fəaliyyətimiz Qırğızıstan üzərindən baş tutub. Çünki mən orta məktəbi bitirəndən sonra Qırğızıstan Dövlət Universitetinin tarix-hüquq fakültəsinə qəbul oldum. Sonra Andropovun rəhbərliyi zamanında əsgərliyə getdim. Əsgərlikdən sonra bir az Moskvada qaldım, sonra Qırğızıstan qayıtdım. Qırğızıstan-dan sonra Almaniya'ya getmişəm. 2000-ci illərdə də mənim biznes fəaliyyətim olub. Almaniya-Qırğızıstan biznes fəaliyyətinə başlamışam. Ancaq 2002-2003-cü ildə mən Azərbaycana gəlib-gətdikdən və Azərbaycanın məhsullarını gördükdən sonra Almaniya'ya satış təşkil etdiyimiz zaman neqativ hallarla qarşılaşdıq. Belə ki, bizim bezi mallarımız Almaniyanın sertifikat keyfiyyətindən keçə bilmirdi. Sonra biz qərar verdik ki, Avropa standartına uyğun olaraq öz məhsulumuzu yaratsaq, məqsəduyğun olar.

- Neçə ildir Almaniya'da diaspor fəaliyyəti ilə məşğulsunuz?

- Mən sizə onu da qeyd edim ki, Qırğızıstanda yaşayan Qırğızıstan-Azərbaycan Diaspor təşkilatının yaradıcılarından biri də mən olmuşam və neçə illər orada Diasporun sədr müavini işləmişəm. Yəni diaspor təşkilatının, diaspor fəaliyyətinin nə olduğunu mən bilirəm. Qırğızıstanda da sovet zamanından sürgün olunmuş 20 mindən artıq azərbaycanlı var. Biz onlarla işləmişik.

Amma onu da deyim ki, Diaspor Komitəsinin keçmiş və indiki fəaliyyəti çox fərqlidir. Hərəsinin öz iş üslubu var idi və mən hesab edirəm ki, cənab Muradovun iş üslubu daha çox təqdirəlayiqdir. Cənab Muradov çox savadlı və düzgün yolla gedir. Əgər belə getsə, biz diaspor təşkilatı olaraq çox yuxarı səviyyəyə çatacağıq. O, dünyada olan bütün diaspor təşkilatlarını bir yerə cəmləyə bilib. Bizi biraraya toplaya bilib, elə edib ki, bir-birimizlə həmrəy ola bilmişik. İstədiyimiz məsələləri bir-birimizlə danışa

“Çalışacağıq ki, Xocalı soyqırımını Almaniyada rəsmən tanıdaq”

Yusif Təhməzov: “Əfsuslar olsun ki, biz buna Avropada, Berlində hələ nail ola bilməmişik...”

bilirik. Faktiki olaraq bizi birləşdirib. Ona görə də bu gün Diaspor Komitəsi böyük gücə çevrilib.

- Yusif müəllim, siz Almaniya'da diaspor təşkilatımızın yanında olan, onlardan öz dəstəyinizi əsirgəməyən iş adamı kimi tanınırsınız. 44 günlük günlük müharibə dövründə Almaniya'da fəaliyyətinizi də izlədik. Bu tədbirlər haqda məlumat verməyinizi istərdik...

- Biz Brandenburg qapısında 44 günlük Qarabağ müharibəsindən öncə Xocalı soyqırımına həsr olunmuş tədbir keçirdik. Tədbirdə 11 minə yaxın insan vardı. Dünyanın hər yerindən gəlmişdilər. Vətənpərvərlik çox yüksək səviyyədə idi. Biz bütün dünyaya elan edirdik ki, Xocalı soyqırımı var, bu bizim dərdimizdir, yaramızdır, bizə dəyən zərərdir. Dünyada ikili standartlar var, başqa ölkələrdə olan hadisəni həmin an işıqlandırır. Misal üçün, Ukraynayı götürək. Amma bizim müharibədə bu olmadığına, başımıza gətirilən Xocalı soyqırımına fikir vermədiklərinə görə biz dünyaya car çəkirdik ki, biz də varıq.

Brandenburg qapısında bütün səfirliklər - Fransa, ABŞ kimi ölkələrin diplomatik nümayəndəlikləri yerləşdiyinə, həmçinin bu məkana başqa ölkələrdən gələn turistlər tərəfindən sıx ziyarət edildiyinə görə tədbirimizi orada keçirdik. Müharibə gədən müddətdə yürüş etdik. Erməni səfirliyinin qarşısında yürüş keçirdik.

- Son vaxtlardakı təşkilatlarımızda müəyyən çatışmazlıqlarımız vardı. Bu sahədə vəziyyət hazırda necədir?

- Mən sizlə razıyam, təşkilatlarımızda sahəsində problemimiz olub. Amma indi yoluna düşür. Düzdür, bizim insanların əksəriyyətində oturma problemi var. Elə insanlar var

ki, müxtəlif səbəblərlə həmin ölkələrə yerləşiblər. Onlar həmin ölkələrə adaptasiya, oturma, həmin ölkələrdə qanuni əsaslarla formalaşma prosesini keçməlidirlər ki, fəaliyyət göstərə bilsinlər. Bu gün elə bir hal var ki, artıq Avropada və başqa ölkələrdə yaşayan çox azərbaycanlılar artıq bu prosesi bitirmək üzrədirlər. Bu ölkələrdə çox savadlı insanlarımız, alimlərimiz, müəllimlərimiz, həkimlərimiz var. Yəni soydaşlarımızın bu təbəqəsi artıq elə bir səviyyəyə çatıb ki, onlar artıq sözlərini deyə bilirlər. Ona görə də bu gün daha güclüyük, sözümüzü daha çox deyə bilirik. Artıq elə ölkələr var ki, məsələn, Kanadada mənim tanıdığım yoldaşların, qardaşların səyləri

dırılırdı. Biz çox ailələrlə əlaqə saxlamışıq, çox ailələr bizi tanıyır.

- Yusif müəllim, bir qədər Almaniya'da biznes fəaliyyətiniz haqda qeyd etməyinizi istərdik...

- Mən bayaq Azərbaycan məhsulu ilə bağlıq eyd etdim. Mən çox istəyirdim ki, Azərbaycan məhsulu Avropada lider məhsullarından biri olsun. Ancaq keyfiyyət səviyyəsinə görə buna nail ola bilmirdik. İndi keyfiyyətli məhsullar buraxılır və Avropaya ixrac olunur. Biz də bu ixracatçılardan biri. 2008-ci ildə bir layihə hazırladıq və Ağsu zavodunda "Azqrana" fabrikinə qurduq. Layihəni şəxsən mən özüm hazırlamışdım. Bütün Avropa fabriklərini gəzəndən sonra bu fabrikdə harada nə çatmırsa onu təkmilləşdirdim, demək olar ki, o fabriklərin gözünü yaratdım. Həmin layihədə şəxsən mən özüm iştirak etdim və fabriki başdan ayağa işə salana qədər mən şəxsən prosesə nəzarət etdim. Mən fabrikin ərazisində yaşadım.

- Məhsullarınız gördük, "Şuşa", "Qarabağ", "Bakı 44" adından istifadə olunur. Başdan da qeyd etdiniz ki, ikili standartlar var. Bu ikili standartlardan əziyyət çəkmirsiniz ki?

- Təəssüflər olsun ki, əziyyət çəkirik. Çünki erməni diasporu güclü-

dir və ilk olaraq biz bu layihəni başlayaraq bizimlə əməkdaşlıq edən insanlarla məsləhətləşib orada nar bağları saldıq. Nar bağları salan zaman mən şəxsən Avropa Birliyinin Biocəmiyyətinə bağlı olan komissarları gətirdim ki, onlar yoxlama aparsınlar. Onlar torpağı yoxlayırlar, analiz götürürlər, nar ağacının tınglalarını biz Sabirabadda yetişdirirdik. Tıngları Göyçaydan götürürdük, Bığrıdan da götürdük. Həmin komissarlar bu tıngları da yoxlayırdılar ki, onlarda hansı səviyyədə pestisid var. Sonra icazə verirlər ki, bu nar bağları meyvə verəndən sonra narın məhsulunu yoxlayırlar. Nar məhsulunu analizdən keçirəndən sonra orada da başqa şeylər yoxdursa, o zaman həmin sertifikatı verirlər. Dübərə fabrik özü bioyönlü qurulmalıdır, yəni bu o deməkdir ki, sizin Avropadan gətirdiyiniz avadanlıqlarda elə bir maddə olsun ki, həmin orqanik standartlara uyğun gəlməsin. Almanlar bu nüansların hər birini analizdən keçirirlər. Bütün fabriki analizdən keçirəndən sonra almanca "tyuf" deyilən biosertifikatı verirlər. Hətta suyun axın prosesi biosertifikatlaşmaya uyğun olmalıdır. Kimsə bu sənədi bezi yollarla ala bilərsə də aşkarlandığı halda

ona "stop" qoyurlar. 2009-cu ildən bu günə qədər həmin orqaniklik sertifikatı bizim şirkətdə var və satdığımız məhsulların hamısı orqanikdir. Bizim məhsullarda konservant işlənilir. Bizim məhsullarımız "Bio orqanik" və "USA orqanik" sertifikatına malikdir, halal sertifikatımız var, koşer sertifikatımız var.

- Bir şirkət rəhbəri olaraq Almaniya'da dövlət rəsmiləri ilə münasibətləriniz varmı?

- Biz pandemiya'dan əvvəl "Deutsch-Aserbaidschanischer Wirtschaftsdialog"-Almaniya-Azərbaycan İqtisadi Dialoqu tədbirində iştirak etmişik, şirkətimiz orada sponsor olmuşdur. Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti-SOCAR da bu tədbirdə dəstək olmuşdur, sağ olsunlar. Biz orada Avropa Birliyinin Bundestaq millət vəkili ilə həmsöhbət olmuşuq. Yadıma gəlir, o vaxt bizim qaz-neft kəmərinin çəkilişləri ilə bağlı çox böyük dialoqlar olmuşdur. İndi üstündən bir neçə il keçib və almanlar indi dərk edirlər ki, bu dialoqlar o zaman lazım idi. Çünki Rusiya ilə münasibətlərə, baş verən bezi məqamlara görə bu gün qaza ehtiyacları var. Bu səbəbdən, Azərbaycandan Avropaya gedən qazın miqdarının daha da çoxalmasını istəyirlər. Yəni bizim o vaxt keçirdiyimiz dialoqlar indi işə yarayır. Bu da Azərbaycanın xeyrinədir.

Ülviyyə ŞÜKÜROVA

Əsərli elm - elmlə əsər

Məlumdur ki, Naxçıvan memarlıq məktəbi Azərbaycan mədəniyyəti tarixində, Azərbaycan memarlıq mədəniyyəti isə dünya memarlıq tarixində çox yüksək yerlərdən birini tutur. Bu gün memarlıq mədəniyyətimizə çox sayda əsərlər həsr olunsa da, hələ də bu sahədə öyrənilməsinə gözləyən çoxlu məsələlər vardır. Buna görə də memarlığımıza həsr olunmuş hər bir əsər milli mədəniyyətimizin öyrənilməsi və tanıdılmasında ciddi xidmət kimi qiymətləndirilməlidir. Bu baxımdan, Naxçıvan Dövlət Universiteti Melorasiya və Geodeziya Mühəndisliyi kafedrasının əməkdaşları - memarlıq üzrə fəlsəfə doktoru Qadir Əliyevin, Baxşəli Mazanovun və Heydər Əsədovun "Orta əsr Naxçıvan türbələrinin memarlıq xüsusiyyətləri və konstruksiyalarının hesablanması" adlı monoqrafiyaları, məncə, Azərbaycan memarşünaslığı elmində ciddi töhfə kimi dəyərləndirilməlidir.

(Əvvəli ötən sayımızda)

Memarlıq abidələrində dekor kimi istifadə edilən ornamentlər, hündəsi fəqurlar, o cümlədən ədədi nisbətlər sakramental-mistik mənə ifadə edir ki, bu da hər bir abidənin fəlsəfəsinin dərk edilməsində mühüm rol oynayır. Bu baxımdan, hər bir memarlıq əsərində tətbiq edilən hündəsi ornamentlər həm də əsərə mistik mənə vermiş olur. Heç də təsadüfi deyil ki, belə əsərlər yarandıqdan az müddət sonra daha çox ziyarət yerlərinə çevrilmişdir. Fransız alimi Rene Qenon "Müqəddəs elmin simvolları" adlı əsərində yazır: "Simvolika həqiqi ali nizamın, dinin və metafizik anın öyrənilməsində (paralel olaraq həm də bu nizamın ifadə edilməsində - S.C.), yeni müasir şüurun inkar etdiyi və laqeyd qaldığı nə varsa ən yaxşı üsuldur... Burada hər şeydən əvvəl arxitektura sənətinin simvolik və inisiativ dəyəri ilə bağlı qeyd etmək lazımdır ki, ənənəvi normalara ciddi şəkildə riayət etməklə tikilmiş istənilən bina öz strukturunda və onun onu təşkil edən müxtəlif hissələrin yerləşməsində "kosmik mənə"dir. Bu sonuncunu ikili mənada anlamaq olar: makrokosmosla (Allahın və təbiətin yaratdığı) mikrokosmosun (insanın) analogi nisbəti, yəni onun eyni zamanda yaradılışa və insana aid olması... Təbii olaraq, bu hər şeydən əvvəl sözün ən dar çərçivəsində "sakral" təyinatı olan bütün məbədlər və başqa binalar üçün keçərlidir: bundan da artıq, həm də adi insan mənzili üçün belədir..."

Müəlliflərin qəbirüstü memarlıq əsərinin - türbələrin elmi tədqiqatda cəlb etdiyini nəzərə alıb, bu əsərin "sakral" mənəsinə çıxış edib əsərin həm konstruksiyasının, həm də naxışlanmasının sakral mənəsinə açmaq lazım gəlir. Rene Qenon bura kvadrat doğranmadan

Sərdar CƏLALOĞLU

əmələ gələn strukturları, az-çox dərəcədə polusferik qübbə və ya tağla tacqoymanı aid edir, hansı ki, hər iki üsul Azərbaycan memarlığında da əsas memarlıq strukturları kimi çıxış edir. Bu strukturlardan kvadrat (səthin simvolu kimi) - yeri, suflı dərəcəni, bəşəriyyəti, qübbə və ya tağ - yerin üzərində bərqərar olmuş göyü, səmanı, aliliyi, ilahiliyi simvolizə edir. Hətta qədim Çində imperatorların geyimləri də bu simvolik bölgüyə uyğun hazırlanmışdır. Paltarın yuxarısı qübbə, aşağısı kvadrat. Abidələrə baxış bucağı da məhz bu simvolik mənaları aşkarlamağa imkan verir. Belə ki, abidəyə aşağıdan-yuxarı baxmaq yerləgöyün vəhdətini özündə ifadə edir. Bu prinsip bəzi düzbucaqlı binalara sferik hissələrin əlavə edilməsi ilə möhtəşəm arxitektura abidələrinin yaradılmasında da özünü ifadə edir. Bəzi abidələrdə qübbə ilə kadratin arasında sütun ucaldılır (Möminəxatın türbəsinin sərdabə olan hissəsində də belədir), hansı ki, özündə yerləgöyün əlaqələndirilməsini ifadə edir. Bu, bəzən "dünya oxu" kimi də yozulur. Memarlıq abidələrinin qapılarının alçaq və dar olması da (abidənin ümumi proporsiyasına münasibətdə) ciddi simvolik mənə ifadə edir. Belə ki, "dar və alçaq qapı" kosmosdan kosmosüstü sferaya keçidi - ibtidaidən aliyə, aşağıdan-yuxarıya keçidi simvolizə edir, hansı ki, ibtidai insanın məskunlaşdığı təbii memarlıq nümunəsi kimi mağaralarında dar və alçaq girəcəklərinin olması məhz bu cür simvolizə edilmişdir. Mattanın İncilinin 7-ci fəslinin 13-14, 21-23, Lukanın İncilinin 13-cü fəslinin 22-30-cu sətirindəki «dar qapı və geniş qapı» anlayışı da məhz bu mənada işlənmişdir. Həmin hissədə deyilir: "Dar qapıdan girin, çünki hələki (fani həyata, ölümlü həyata -S.C) aparın qapı genişdir və yol enlidir; və ondan girenlər çoxdur... çünki həyata (əbədi həyata, axirətə - S.C.) aparın

qapı dar və yol ensizdir və onu tapanlar azdır".

Müəlliflər monoqrafiyada hündəsi ornamentlərdən birtədən digərinə keçidin mexanizmini açmağa cəhd edirlər. R.Qenon yazır: "Kosmik model"i özündə təcəssüm etdirən bina, istinasız olaraq bu iki hissəyə əsaslanan, onun strukturlarının məcmusu üç aləmin "qarşılıqlı" üst-üstə qoyulması, "ara aləmə" xas elementin olmaması ucbatndan mənasız olardı. Həqiqətdə isə, həmçinin belə bir element mövcuddur, belə ki, qübbə və ya dairəvi tağ bilavasitə kvadrat əsasa oturma bilməz: elə etmək lazımdır ki, birindən digərinə keçid - aralıq forma mümkün olsun, hansı ki, öz növbəsində kvadrata dairəvi forma arasında vasitəsi olsun, bu forma hamı tərəfindən səkkiz-

"Elmsiz əsər, əsərsiz elm ola bilməz"
Mark Pollian Virtuvın

Çin memarlığında qübbə səkkiz sütun üzərində dayanır, hansı ki, həmin səkkiz sütun səkkiz güşəli ilə analogiya təşkil edir.

Azərbaycan memarlıq məktəbində "təməl daşının", yəni binanın damının forması da eynilə sakramental mənə daşıyan və qübbə ilə paralel istifadə edilən hündəsi forma-piramida şəklindədir. Əsasını özülün çoxüzlülüyündən götürən və vahid bir zirvəyə qalxan piramida özündə yaradılış ierarxiyasını simvolizə edir. Hind memarşünası Kumasavamiyə görə, piramidanın zirvəsi günəşi, dörd üzü isə işığın dörd tərəfini özündə simvolizə edir. Nəzərə alsaq ki, İslam dinində Allah günəşə, Onun nu-

Bu da bucağın simvolikasıdan çıxış edərək medalyonların simvolik mənalarını aşkarlamağa imkan verir.

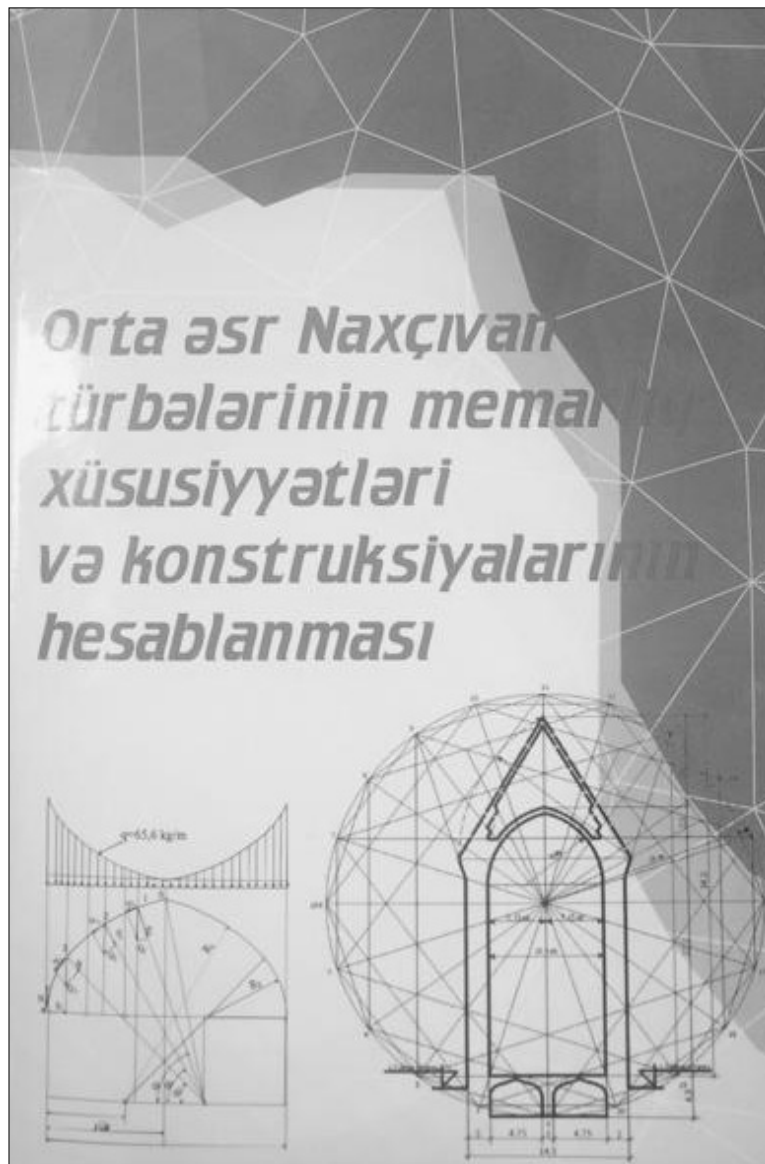
Digər bir məsələ Azərbaycan memarlığında hərlərdən istifadə etməklə ornamentlər yaradılmasıdır. Məlumdur ki, İslam aləmində "Elmül-huruf" hərlər haqqında elm mövcud olmuşdur. Ərəb alimi Seyid Mohiddin "Əl-Futuxatül-Məkkə" əsərində kainata simvolizə olunmuş "ilahi qələmlə" yazılmış kitab kimi baxır. Eyni baxışlar xristian dünyasında Qaliley tərəfindən də irəli sürülmüşdür. Qalileyə görə bu dünya hündəsi fəqur və rəqəmlərlə yazılmış bir kitabdır.

İslam ezoterizmində "hərlər haqqında elm" "kosmoloji" elm hesab edilən astrologiya ilə sıx əlaqədə götürülür. Makrokosmosla mikrokosmosun struktur analogiyasına görə "Elmül-Huruf" həm də insan bədəninin ayrı-ayrı orqanları hərlərlə uyğunlaşdırılmışdır. Beləliklə, memarlıqda ornamentlərdə istifadə olunan hərlər paralel olaraq kosmos və insanı paralel simvollaşdırmaq imkanı verməklə memarlıq əsərlərinin fəlsəfəsinin ifadə edilməsində geniş istifadə olunmuşdur. Hərlər bir tərəfdən kosmoqoniya-dünyanın yaradılışı və formalaşmasını, suflı dərəcədən ad və sayların mənalarını ifadə edir.

"Elmul-Huruf" həm də əlkimya ilə uyğunluq təşkil edir, hansı ki, memarlıq sənətinin tərkib hissəsi olan inşaat və texnologiya məhz əlkimya istinad edir. Beləliklə, memarlıq əsərlərinin bəzəyi ilə tikinti texnologiyası və struktur kompozisiyası vəhdətə gətirilmiş olur ki, bu da hər bir memarlıq əsərindən paralel olaraq kosmoqoniya, astrologiya və əlkimya kimi elmlərə xas biliklər əldə etməyə imkan yaradır. Qeyd etmək lazımdır ki, Möminə xatun türbəsinə ərəb qrafikasıdan istifadə etməkə naxışlar yaradılmışdır ki, bu da həmin naxışların sakramental mənə ifadə etdiyini sübut edir.

Bu əsər orta əsr Naxçıvan türbələrinin memarlıq xüsusiyyətləri və konstruksiyalarının hesablanması haqqında həsr olunub. Əgər memarlıq əsərlərinin hündəsi fəqur və strukturlarının və bu abidələr üzərində hərlərdən düzəldilmiş ornamentlərin simvolik mənalarının olduğunu qəbul etsək, onda aydın olacaq ki, bu əsərlərin konstruksiyalarının hesablanması əldə edilən rəqəmlərin də simvolik mənəsi vardır və ya əksinə rəqəmlərin simvolik mənəsi əsasında onlardan ornamentlər və ölçülər müəyyən edilmişdir.

(Ardı var)

güşəli forma kimi qəbul edilmişdir. Hündəsi nöqtəyi-nəzərindən bu səkkizgüşəli forma real olaraq dairəyə daha yaxındır, nəinki kvadrata, çünki düzgün çoxgüşəli tərəflərinin sayı artdıqca daha çox dairəyə yaxınlaşır".

Naxçıvan memarlıq məktəbində kvadratdan qübbəyə doğru fiqurların inkişafı özünə məxsus üsulla aparılmışdır ki, monoqrafiya müəllifləri də məhz bu üsulu kəşf etməyə müvəffəq olmuşlar. Qeyd etmək lazımdır ki,

ru günəşin işığına bənzədildiyindən, aydın olur ki, piramida Allahın öz nurundan dörd mütləq varlıq yaratmasını simvolizə edir.

İslam simvolikasında "bucaq" da xüsusi əhəmiyyət kəsb edir, hansı ki, memarlıq sənətində hündəsi ornamentlərin yaradılmasında bucaqdan da geniş istifadə edilmişdir. Möminə xatun türbəsinin medalyonlarındakı naxışlar da məhz bucaqlardan istifadə etməklə yaradılmışdır.

ram - üzr istəyirəm, - iki eşşəyin arpasını bölə bilməyən - siyasi, ya qeyri-siyasi ekspertlərin, şərhçilərin, ağzında quş yuvası gəzdiren deputatların yaltaq və əttökən çıxışlarına baxıram, habelə özlərini öskürən kuklaya oxşatmış, sir-sifətlərinə makiyaj əvəzi bolluca "şpaklyovka" sürtmüş yarımçılpaq aparıcıların və digər bu kimi "nanəli-yarpızlı" "maralların" verilişlərinə-filana tamaşa edirəm... TV ekranlarını toy palatkasına çevirmiş istedadsız müğənnilərin şit ifalarına, mərifətsiz atmacalarına tamaşa edirəm və...

Və yenə də həmin o andıra qalmış nəm təzək şappadan, gəlib durur gözüm önündə... xəyalım qeyri-ixtiyari, dübarə qaydır uşaqlıq illərinə. Xəyal-

Düymə ilə hürən küçük və "quru təzək" əhvalatı

Bu günlərdə adi bir yaponiyalı qəribə eksperiment aparıb: balaca bir küçüyün belinə iri səsgücləndirici cihaz bağlayıb və gülməli nəticə əldə edib...

Yaponiyalı əlindəki düyməciyi basmaqla səsgücləndiricini işə salır, küçük quyruğunu bulaya-bulaya düz burnunun ucuna bərkidilmiş mikrofona hürür və... onun bu hürüşü, eynilə qorxunc bir it hürüşünə bənzəyir. Məqsəd, oğruları və digər şübhəli şəxsləri hirsli-hikkəli it hürüşüylə qorxudub evin həndəvərindən uzaqlaşdırmaqdır.

Sahibi səsgücləndiricini söndürən kimi, küçüyün səsi də "xrip" kəsilir və adicə küçük səsinə çevrilir. Yeni əks-sədayla səslənən vahiməli "ham-ham" əvəzinə, "çik-çiki" xatırladan bapbalaca küçük hürüşü!.. Qəfl baş verən bu səs transformasiyası, istər istəməz gülüş doğurur. Hətta küçüyün özü də qorxub diksinir.

...Bu məzəli "ixtiranı" niyə xatırladıq?..

Görünür, son zamanlar "quyruq-bulama" funksiyasını və "qazan dibi yalama" vəzifəsini yerinə yetirənlərin sayı həndəsi silsiləylə o qədə çoxalıb ki, daha onları görməzdən gəlmək qeyri-mümkündür.

Belələri hətta, ağız bahəm eləyibən haqqı deyənləri, haqqın yanında olanları da "ne prav" çıxarırlar. Eynən, babası kor demiş kəmfürsət nəvə kimi. Bu zavallılar elə bilirlər ki, yüz ağıllı işini-gücünü buraxıb da onların quyuya atdığı daşı çıxartmağa borcludu. Öz sözünü və görünür, həm də öz səsinə (əqidəsindən isə heç danışmağa dəyməz) icarəyə verən bu insanlar daha düşünmürlər ki, atdıqları həmin o daş bumeranq kimi, əvvəl-axır gəlib onların öz başına düşəcək, - əlbəttə, əgər həmin an onların başı yaladıqı qazanın dibində olmasa.

Əslində, bu sayaq "insanlar" saq-qız ağacı tək, gəlib-gedəni batırıb-bulamalıdır ki, yiyələrindən yağlı "malades" ala bilsinlər. Və nəhayət, gedib özlərinə işlənmiş "mercedes" alsınlar!.. Hərçənd, burada təəccüb ediləsi də bir şey yoxdur, sədd heyif ki, onların yaşam tərz, mahiyyəti, mövcudluğu elə budur. Əmr, fəmayış və qısqrıtmayla yaşayanların təbiəti, mayası belədir; bu sayaq tiplər məhz onunçün gündəmdə qalmağa can atırlar ki, "gündəyməzdə" rahat otura bilsinlər.

Lənət şeytana! Ləzzətlə "ham-ham" hürdüyü yerdə, düyməciyə basılardan sonra "çik-çik" eləyən həmin o bapbalaca it balasını görəndə, niyə belə məxluqlar düşdü yadıma? - anlaya bilmirəm!..

Bu məqamda çox-çox illər əvvəl şahidi və iştirakçısı olduğum xoşagəlməz bir əhvalatı diqqətinizə çatdırıram...

Lap balacaydım. Ömrümdə ilk dəfəydi ki, yaylağa getmişdik. Alaçıqda yaşayırdıq. O vaxtlar nə qaz vardı, nə də ki, işıq. Ocağı mal təzəylə yandırıldılar. Bir gün mən də kənd uşaqlarına qoşulub sevinə-sevinə təzək yığmağa getdim. Həmin uşaqlar bu işdə mənə nisbətən təcrübəliyidilər, - qısa müddət ərzində torbalarını quru təzəklə doldurdular. Mənim sə bəxtim gətirmədi. Elə birinci təşəbbüsdəcə əlim biləyəcəm... Nə isə... Nə biləydim, şəhərdən gəlmişdim; andır, ilk baxışda quru təzəkdən qətiyyən fərqlənirdi. Girdə və yastı mal təzəyinin üstü günəş istisindən əməlli-başlı qaysaqlanmışdı...

Həə, həmin o qaysaq bağlamış "quru" təzək indiyəcən hafizəmdə ilişib qalıb...

Televizoru, yaxud kompüterini aç-

lara senzura qoymaq olmur axı. Yeni demək istəyirəm ki, bu zatların kənardan qalstuklu, səliqə-səhmanlı görünmələri və onların qatı açılmamış dollar "paçkasını" xatırladan "vid-fasonları" sizləri aldatmasın. Onlar, az qala bir iqtidar sığalına görə öz sözünü, əqidəsini, nəfəsini, hətta öz dədəsini belə "baqaja" qoymağa hazırırdı... Həqiqətən, belə məxluqların qəşəng bir yumruğun sino gedən "mordasını" görəndə adamın yadına özge nə düşə bilər ki?

Xalqın maddi-mənəvi rifahını yüksəltməli, onun qulluğunda durmalı olan əksər məmurların, xalqla qul kimi rəftar elədiyini görəndə yada nə düşməlidir ki?

...Həmin o qaysaq bağlamış yaş təzək nədənsə həmişə rapidlə şəkilmiş kino lenti kimi, fırlana-fırlana gözümü qamaşdırır...

Əlqərəz, deyim həmin o "adamlar", qarşısında heç vaxt rəqəm yazılmayacaq sifıra oxşayırlar; belələri daha çox təhlükəli sürünənlər fəsiləsinə daxildilər və bəzən lap qanadlı dəvəyə də çevrilə bilirlər. İstənilən adama da qara yaxıb, şər-böhtan (bəzənsə, daha natəmiz şeylər) atmağa həmişə müntəzirdilər... "Dayan! Toxunma! Əlin batır!"

...Düymə ilə hürən küçük və quru-yaş təzək!

İndi öz-özümə sual edirəm: əca-ə, görəsən, "bərkgedən" səlahiyyət sahiblərinin isti-ılıq tumarı nəticəsində qaysaqlanmış bu girdə və yastı-fətlərin ekzotik səsləri keçən karvanı saxlaya və ya öz yolundan sapdırabilərmiz?..

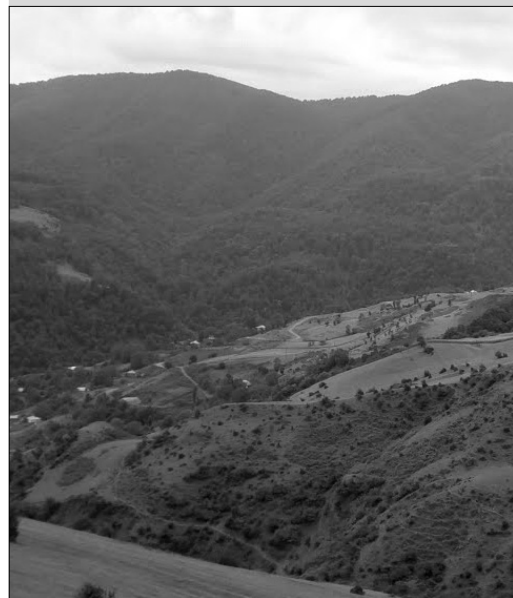
...Həyat isə, öz axarı ilə davam edir...

Davam edirmi?!

Eldəniz QULİYEV

Daster kəndində ağır yaşam şərtləri...

Acgöz məmurların günahı üzündən Lerikin dağ kəndi olan Daster öz ağır günlərini yaşayır. Kənd sakinlərinin rahatlığı çoxdan əlindən alınmışdır. Azərbaycan dövlətinin dinamik inkişaf etdiyi bir vaxtda dasterlilər isə sosial problemlər əlindən dədə-baba yurdunu tərk etmək məcburiyyətində qalıblar. Çoxdandır səlahiyyət sahibləri dasterlilərin yaşım tərzilə maraqlanmır, hər il də burada yeni bir sosial problem üzə çıxır. İndi bu dağlar diyarında sovet vaxtı tikilən əksər evlər boşdur.

Son illər kənd adamlarının həyatına daha çox ağrı-acı qatan ictimai nəqliyyatın, bankomatın, eləcə "mavi" qazın yoxluğu. Kənd sakini Aydın Cabbarov deyir: "Bütün sahələrdə dövlətin qayğısından uzaq düşmüşük. Yalançı, rüşvətxor məmurların yaratdığı süni maneələri hələ demirəm. Xoş, rahat günlərimiz gedib, bir-birindən çətin sosial problemlər, cansıxıcı güzəran əl-qolumuzu sındırır. Mən özüm yaşlı adamam, dövlətin pensiyasına möhtacam. Kənddə, ona yaxın ətrafda bankomat quraşdırılmayıb. Məhz buna görə də aylarla pensiyamdan istifadə edə bilmirəm. 30 ildir ictimai nəqliyyatın üzünə həsrətlik. Məcburən bir yana çıxanda ara sürücülər bizi soyurlar. Son illər evlərdə yandırmaya yanacaq tapa bilmirik. Bu, kənd sakinlərini hər şeydən daha artıq narahat edir. Əvvəllər meşədən odun gətirə bilirdik. Elə bizim yerli məmurlar onu da camaata çox bildilər. Meşəyə girmək qadağandır, məmurların qoyduğu qaydalara görə odun qızıl qiymətə qalxdığı üçün ona yaxın düşə bilmirik. Bu yandan isə 10 ildir Dasterə qazın verilməsi yalan vəddən başqa bir şey deyildir..."

Bax belə, dasterlilər uzun illərdir ağır həyat yaşayırlar. Vəziyyət rayon rəhbərlərini heç narahat etmir. Ümid qalır yalnız ölkə rəhbərliyinə.

Zəfər ORUCOĞLU,
Azərbaycan Jurnalistlər
Birliyinin üzvü

İlk baxışdan belə düşünmək olar ki, xarici aviaşirkətləri ölkə bazarına buraxmamaqla AZAL dövlət büdcəsinə fantastik məbləğdə gəlir qazandırmaq niyyətindədir. Amma AZAL-ın illərdir dövlət büdcəsindən ayrılan dotasiya ilə dolanması, gəlirlə işləməyi bir yana qalsın, "borc içində boğulması" bu təsəvvürün yanlış olduğunu ortaya qoyur. Dövlət şirkətlərinin içində mənfəətsizlik baxımından "ən zəlif gündə" olanı AZAL-dır!

Təəssüf ki, "Ərəbzəngi Cahangir" in və onun söykəndiyi himayədarlarının vətəndaşların başına açdığı oyuna "dur" deyən yoxdur. Təbii resurslarına görə Azərbaycandan qat-qat kasıb olan Gürcüstanın, həmçinin 44 günlük müharibədə özünün və himayədarlarının "küreyini yerə vurduğumuz" Ermənistanla müqayisədə bizim durumumuz heç içəçici deyil.

Kimsəyə sirr deyil ki, bu gün Azərbaycanda baş nazir öz vəzifəsini formal olaraq icra edir, Cahangir Əsgərov kimi oliqarxların onun istənilən qərarını dəyişmək gücündədir...

Azərbaycan folklor irsində "Əjdaha" və "Ərəbzəngi" kimi məşhur və doğma obrazlar var. Bilmirəm, indiki nəsil xatırlayar, ya yox, amma 35-40-yaşdan yuxarı nəsil "Bir qalının sirri" filmində təsvir olunan, suyun qarşısını kəsən əjdaha ilə Azərbaycan folklor irsinin mifik şüuraltısını formalaşdıran unudulmaz "Şah İsmayıl" dastanının personajı olan Ərəbzəngini xatırlamamış olmaz. Hansı ki, dastanda qadın obrazından söhbət gedir və Əjdahadan fərqli olaraq Ərəbzəngiyə xas xarakterik xüsusiyyət - yol kəsmək, bac-xərac qarşılığında gedilən yolu davam etdirməyə izn verməkdir.

Əjdaha ilə Ərəbzəngini xatırlatmağım təsadüfi deyil. Çünki bu məsələ dövrümüzdə daha aktualdır və ölkəmizdə kifayət qədər "Balaca padşahlar" - "Dəli Nəzərəm, belə gəzərəm", yaxud "Burda mənəm, Bağdadda kor xəlifə" prinsipi ilə fəaliyyət göstərən, bu prinsipi yaşam fəlsəfəsi halına gətirən "yolkəsənlər" mövcuddur. Söhbətimizin

Azərbaycanın quru yolu

Cahangir Əsgərovla Bakıda "monqol kürkləri" alan monqol turistləri nə bağlayır?

bu günkü mövzusu bu qəbildən olan "varlıqlar"dan biri, hətta ən məşhuru, faktiki olaraq bu iki mifik obrazla günümüzə səsləşən personaj, ölkəmizin neqativ qəhrəmanlarından olan Cahangir Əsgərovdur. Məhz Cahangir Əsgərovla bulağın başını kəsib insanlara su verməyən əjdaha, yaxud xərac qarşılığında yolu keçməyə icazə verən Ərəbzəngi arasında analogiya aparmaq olar. Sadəcə o zamankı Ərəbzənginin fəaliyyət sahəsi ilə günümüzün "Ərəbzəngi"sinin fəaliyyət məkanı arasında fərq var. O zamankı Ərəbzəngi quru yollarında ağalıq edirdisə, indiki ərəbzəngi -Cahangir Əsgərov hava məkanını tənzimləyir. Belə desək, havada "yad quş uçurtmur". Yalnız AZAL-ın "quşları" Azərbaycan hava məkanında "at oynadır". Bu baxımdan da, bizim müasirimiz olan Cahangir Əsgərov məhz hava məkanının əjdahasıdır.

Xatırladaq ki, Cahangir Əsgərov 1996-cı ildə Azərbaycan Hava Yolları Dövlət Konserninin baş direktoru vəzifəsinə təyin

Xatırladaq ki, Cahangir Əsgərov 1996-cı ildə Azərbaycan Hava Yolları Dövlət Konserninin baş direktoru vəzifəsinə təyin edilib. Elə o gündən də bu qurumun və hava yolu ilə səfər edən vətəndaşların günü qara gəlib. Əsgərov ölkənin bütün sahələrində olduğu kimi, bu sahənin məlum qurumun monopoliyasında qalmasında iradə ortaya qoyaraq, Azərbaycan bazarına xarici şirkətləri buraxmır. Eyni zamanda bazarda avtomatik olaraq rəqabət mühiti yarana bilmədiyi üçün təyyarə biletlərinin də qiymətini AZAL diqtə edir və bu diqtə qiymətlərin fantastik məbləğdə baha olmasına gətirib çıxarıb...

edilib. Elə o gündən də bu qurumun və hava yolu ilə səfər edən vətəndaşların günü qara gəlib. Əsgərov ölkənin bütün sahələrində olduğu kimi, bu sahənin məlum qurumun monopoliyasında qalmasında iradə ortaya qoyaraq, Azərbaycan bazarına xarici şirkətləri buraxmır. Eyni zamanda bazarda avtomatik olaraq rəqabət mühiti yarana bilmədiyi üçün təyyarə biletlərinin də qiymətini AZAL diqtə edir və bu diqtə qiymətlərin fantastik məbləğdə baha olmasına gətirib çıxarıb. Necə deyirlər, Azərbaycanda təyyarə biletlərinin qiyməti "ceyrən belinə" qalxıb. İlk baxışdan belə düşünmək

olur ki, xarici aviaşirkətləri ölkə bazarına buraxmamaqla AZAL dövlət büdcəsinə fantastik məbləğdə gəlir qazandırmaq niyyətindədir. Amma AZAL-ın illərdir dövlət büdcəsindən ayrılan dotasiya ilə dolanması, gəlirlə işləməyi bir yana qalsın, "borc içində boğulması" bu təsəvvürün yanlış olduğunu ortaya qoyur. Dövlət şirkətlərinin içində mənfəətsizlik baxımından "ən zəlif gündə" olanı AZAL-dır. Digər tərəfdən, baha qiymətə olsa belə, biletlərin rahat əldə olunması təmin olunsaydı, yenə dərd yarı idi. Bu məqamda sizə şəxsən özümüzün şahid olduğumuz hadisəni misal çəkmək yerinə dü-

şər. Son 3-4 günün söhbətidir. Yaxın qohumumuz toy məclisində iştirak etmək üçün Bakı-Tiflis reysi ilə və əlbəttə ki, AZAL-a məxsus təyyarəyə билет əldə edərək Gürcüstana getmişdi. Bir neçə gündən sonra Bakıya geri qayıtmaq istədiyini, lakin bunun mümkün olmadığını açıqladı. Aviabiletlərin satışı ilə məşğul şirkətlə əlaqə saxladıqda məlum oldu ki, ən yaxşı halda 15-20 gün sonraya билет tapmaq mümkündür. Belə ki, aviakassir ilk öncə bizi təəccübləndirərək Tiflis-Bakı reysi üzrə 80 AZN-ə билет olduğunu, lakin biz ödəniş etməyəndə - təxminən 5 dəqiqə sonra билетin satıldığını, həmçinin belə ucuz biletlərin elə "lou-koster" tipli "Buta ayrveys" in öz işçiləri tərəfindən alındığını bildirdi. Bir müddət sonra aviakassir daha uzun müddətə ayın 19-na 235 AZN dəyərində билет olduğunu açıqladı. Dedi ki, biletlər məhdud saydadır, az sonra bitəcək, tez almağınız məsləhətdir. Üstəlik, onu da vurğuladı ki, indiki halda Bakı-Tiflis reysinin uçuş tarixində 675 manata yüksəldiyini də nəzərə alsaq, 235 manat heç də baha qiymət deyil...

Göründüyü kimi, AZAL nəinki bazara xarici şirkətləri buraxmır, bu sahədə qiymətlərin ucuzlaşmasına, mühitin liberallaşdırılmasına imkan vermir, üstəlik, ucuz qiymətə satdığı biletləri də başqa alıcılar əldə etməsinə dəyə "tez özü qapır". Bu arada "Bəyin oğurlanması" filmindən bir fraqment yada düşür. Rəhmətlik Yaşar Nurinin oynadığı rolda rəqqasə qızın "İsrafil əmi, o düzdür ki, sizin dükanə monqol dublyonkasi gətirmişdilər" sualına İsrafilin "Gətirmişdilər, monqol turistləri də alıb apardılar" cavabını xatırlatmaq lap yerinə düşər. Yəqin "80 AZN-lik biletlərin aqibəti" haqda suala Ərəbzəngi Cahangir də oxşar cavabı verərdi: "AZAL-ın BUTA AIRWAYS-in biletlərini elə BUTA-nın işçiləri qapdılar". Burada İsrafilin dükanından fərqli olan odur ki, bu hal real yaşanmaqdadır.

İnsanın önündəki "əjdaha"

1941-45-ci il savaşından illər sonra inkişafda uçurum yarandığı kimi, Ermənistanla bizim aramızda da inkişafda uçurum yaranacaq, məhz indiki durumun əksinə olaraq. Səbəb isə oğru ruhlu məmur təməli, acgözlüyüdür.

Təəssüf ki, "Ərəbzəngi Cahangir" in və onun söykəndiyi himayədarlarının vətəndaşların başına açdığı oyuna "dur" deyən yoxdur. Təbii resurslarına görə Azərbaycandan qat-qat kasıb olan Gürcüstanın, həmçinin 44 günlük müharibədə özünün və himayədarlarının "kürəyini yerə vurduğumuz" Ermənistanla müqayisədə bizim durumumuz heç içəçici deyil. Belə görünür ki, Anadolu türklərinin təbircə desək, dövlət olaraq "7 düvelin üstümüzə gəldiyi" 44 günlük savaşda Ermənistan və himayədarlarına qalib gəldik, amma sənişinlərin dərisini-pulunu soymaqda uzun illərin təcrübəsinə malik, bu işdə mahir olan Cahangir və himayədarlarına qalib gələ bilmirik.

O da anlaşılır ki, Azərbaycan İran və Rusiya ilə münasibətlərdə belə həssas siyasət yürüdür və bəzi qaydaları tapdamağa məcburdur. Burada həmin ölkələrdən bizə qarşı törədilə biləcək qəfil təxribatlardan söhbət gedə bilər. Bu səbəbdən, hər iki ölkəyə quru sərhədlərinin açılmaması haradasa başadüşüləndir. Amma eyni davranış tərzini Gürcüstan bizə sərgiləyə bilməz, çünki o ilk növbədə fiziki baxımdan bunu etmək iqtidarında deyil. Azərbaycan imkanlarına görə Gürcüstandan güclüdür. Bunu 44 günlük müharibədə İran, Rusiya və Gürcüstanın bizə münasibətində də gördük. Elə isə gürcüstanlı soydaşlarımıza bu qərəzli münasibəti nəylə izah etmək olar? Buna Cahangir Əsgərov necə haqq qazandıra bilər?

Ülviyyə ŞÜKÜROVA

P.S. Əlbəttə, quru sərhədlərin açılmasında əsas məsuliyyət Nazirlər Kabinetinin üzərinə düşür. Amma kimsəyə sirr deyil ki, bu gün Azərbaycanda baş nazir öz vəzifəsini formal olaraq icra edir, Cahangir Əsgərov kimi oliqarxlar onun istənilən qərarını dəyişmək gücündədir. O ki qaldı C.Əsgərovun bu gücü hardan almasında, şübhəsiz, bu sualın cavabı cəmiyyətdə çoxlarına bellidir...

Və yaxud Azərbaycanın quru sərhədinin açılmamasının gerçək səbəbləri nələrdir...

mət rəhbərliyinin, ən əsası da AZAL-ın "qəddar anti-milli" ticari siyasəti toplumumuzun fərdlərinin bir-biri ilə qohumluq münasibətlərini diri saxlamasına yox, onların qopmasına xidmət edir. İndi buna nə ad verək?!

Bundan başqa, kimsəyə sirr deyil ki, Azərbaycandakı əksər nəhəng şirkətlərin Gürcüstanda fəaliyyət göstərən bir sıra törəmə şirkətləri çalışır. Bir çox vətəndaşlarımız var ki, həmin Azərbaycan şirkətləri ilə əlaqədardır. Onlar Azərbaycanla Gürcüstan arasında gediş-gəliş etməli olurlar. AZAL-ın antimilli ticari qərarı həmin insanlara da neqativ təsir göstərir. Son həftələrdə Rusiya da Gürcüstanla quru sərhədlərini açdı, amma bütün ölkələrin quru yolla səfər şərtlərini yumşaltması yalnız Azərbaycana şamil edilmədi. Səbəb odur ki, ölkədə qeyri-effektiv idarəçiliyin, "kiçik padşahlar"ın vətəndaşların vətəndaş hüquq və azadlıqlarını nəzərə almadan at oynatması idarəçilik tərzinin əsas meyarına çevrilib.

Başqa bir nüans. Ölkədə turizmin inkişaf etdirilməsi olduğun-

dan ağızdolusu danışılır. Məlumdur ki, turizmin vüsət almasının ilkin addımı ölkəyə gətirir ki, bu da aviabiletlərin ucuz olmasını labüd edir. Məsələn, Cənubi Qafqazda bu sahədə Gürcüstan ilk yerdədir. 2021-ci il ərzində Gürcüstanı ziyarət edən turist sayı 1,9 milyon olub. Pandemiya qədər isə bu rəqəm 2019-cu ildə 9,3 milyon, bu sahədən gələn gəlir 3,3 milyard dollar idi. Eynilə, Gürcüstan bazarında 40 aviakompaniya çalışır və dünyanın 73 ölkəsindən reyslər həyata keçirilir. Ermənistan isə "Armenia Airways", "Aircompany Armenia", "FlyOne Armenia", "Fly Arna", "Novair", "Sky Net Airlines", "SkyWay Ar-

menia", "Hayways", "Aeroflot", "S7 Airlines", "Fly Dubai", "Qatar Airways", "Ural Airlines", "Alliance Airlines", "Air France", "Arat-avia", "Air Arabia Hayastan" kimi aviashirkətlər fəaliyyət göstərir. Bunlardan başqa, Ermənistanla turizm mövsümünün açılışı ilə əlaqədar olaraq mülki sənişin daşımaçılığını inkişaf etdirmək üçün çalışmalar aparılır. Hətta bu məqsədlə "Armenia Helicopters LLC" adlı qurum da fəaliyyət göstərir.

Sadələndirəndə belə nəticə hasil olur ki, Azərbaycan vətəndaşının taleyi oğru ruhlu, təməli məmur acgözlüyünün qurbanına çevrilməkdir. Belə getmə SSRİ ilə Almaniya arasında

Şəmkir səhiyyəsinin Şqara günləri 12 iyul 2021-ci ildən başladı. Ona görə ki, həmin gün Emin İsmayılov Mərkəzi Xəstəxanaya direktor təyin edildi.

Prezident İlham Əliyev qeyd edib ki, ölkəmizdə heç kim toxunulmaz deyil, məmurlar xalqın xidmətçiləridir. Çox təəssüf ki, Şəmkir rayon Mərkəzi Xəstəxanasında cənab prezidentin tövsiyələrinə məhəl qoyan yoxdur. Məsələn, icbari tibbi sığorta tətbiq olunsada, indiyə kimi heç bir həkimin maaşına əlavələr olmayıb və bu işin təşkili yox dərəcə-sindədir. Hətta yoxlama üçün gələn TƏBİB nümayəndələri keçirdiyi iclasda bu barədə ciddi irad tutublar.

2. COVID-ə görə ayrılan əlavə pullar Şəmkirdə vaxtında verilmir və aylarla uzanır. Veriləndə isə tibb heyətin narazılığına səbəb olur. Çünki eyni iş saatını bölüşən və eyni işi görüb, eyni maaşı olan həkim və tibb işçilərinə yazılan əlavələr fərqli olur.

3. Müalicə işinin təşkili pis vəziyyətdədir. Xəstələrin yanına yemək bir neçə AZN müqabilində çöldən içəri götürülür. İcbari tibbi sığorta sistemi tətbiq olunsada, xəstələrdən yenə pul alınır və açıq şəkildə qiymət deyilir. İstər müalicə, istər müayinə, istər də analiz olsun, fərq etmir.

4. Həftənin 6-cı günləri baş həkim və direktor işə gəlmirlər. Sənədlə bağlı müraciət edənlər həftənin 1-ci gününü gözləməyə məcbur olur. Bununla bağlı dəfələrlə narazılıq edilsə də, heç bir dəyişiklik yoxdur.

5. Şəkər xəstələri və digər xəstələr aylıq dərmanlarını vaxtında ala bilmirlər, süründürməçiliklə üzləşirlər.

6. Covid-19-la mübarizə üçün uyğun oldu, ya olmadı, istədiyi adamları pul müqabilində Kür qəsəbəsində yerləşən xəstəxanaya yazır və hər ay onlardan baş həkimə pul çatır. Adları yazılanların bir çoxları isə evdə qalır, baş həkimə pul verirlər. 7. Baş həkim Əliyev Elçinin həyat yoldaşı orta məktəb müəlliməsi olsa da, adı xəstəxana işçisi kimi yazılıb, 7 il işə gəlmədi və ona maaş yazıldı. İndi də adı həm xəstəxananın kadrlar şöbəsində Baş inspektor kimi, həm də Covid-19 mübarizədə işçi kimi gedir. Çox guman ki, onu da kadrlar şöbəsinə müdir kimi təyin edəcəkdir.

8. Özü kimi hərbi xidmətdən yayınan qardaşı, gənc stomatoloq Vüqar Əliyevə mərkəzi xəstəxanada komfortlu və içində də bütün lazımı avadanlıq olan stomatoloji kabinet verib. Halbuki, səhiyyədə illərlə xidməti olan heç bir həkimə belə şəraitin 50 faizi yaradılmayıb.

9. Şöbə müdirləri ilə danışib, işçilərin adlarını Covid-19 mübarizəyə yazır, şöbələrdə isə davamiyyəti pozaraq Covid-19 mübarizəyə yazdığı tibb bacıları və xadimlərlə maaşları yarıya bölür.

10. Acil və qəbul şöbələrində gecə növbəsində nə kardioloq, nə də travmatoloq, nə də digər həkimlər olmur. Xəstələr gəlsə, həkimləri evlərindən çağırmaq lazımdır.

11. Baş həkimin əlaqə qurdu-

Şəmkir səhiyyəsini çökdürənlər

Rəhbərlik Mərkəzi Xəstəxanayı şəxsi biznes mərkəzinə çevirib...

Bəhlul ORUCOĞLU
Araşdırmaçı-jurnalist,
Qarabağ Müharibəsi Veteranı

ğu müəyyən adamlar vasitəsilə dövlət tərəfindən verilmiş invertar satılır və bu işdə təcili yardım maşınından istifadə edilir. Həmçinin dövlətin verdiyi tibbi cihazlar, aparatlar, laboratoriya avadanlıqları və digər məhsullar özəl klinikalara icarəyə e verilir və orda istifadə olunur.

12. Keçmiş rüşvətxor məmur Alimpaşa Məmmədovun Şəmkir səhiyyəsində yaratdığı "Gənc Həkimlər Birliyi" adı altında bir neçə həkim qruplaşma yaratdıqlar və bu qrup Şəmkir səhiyyəsinə yox, birbaşa icra başçısına xidmət etdi. Hazırda isə bu qrupa məhz baş həkim Elçin Əliyev rəhbərlik edir. Rəhbər təyin olunanlar isə rüşvətxorluqla və saxtakarlıqla məşğuldurlar. Çünki baş həkim bunlara arxa durur və Alimpaşa Məmmədovun köhnə adamları ilə əlaqəli işləyirlər.

Nə baş həkim Əliyev Elçin, nə də təyin etdiyi bir neçə müdir vətən qarşısında hərbi borclarını verməyiblər, saxta yolla yayınıblar. Qısaca desək dezertirdirlər. Belə olan halda baş həkimin hansı vətənpərvərliyindən, hansı düzgünlüyündən danışmaq olar?!

13. Təcili tibbi yardım maşınları şəxsi "zakaz"lara göndərilir və Bakı şəhərinə, o cümlədən digər yerlərə xəstə daşınmasını sanki özünün monopoliyasına keçirib. Bu və digər saxtakarlıqların edilməsi üçün öz qrupundan olan Zeyəm qəsəbə tibb məntəqəsinin müdiri, "özlə diplomlu", təcili yardım işini bilməyən, hərbi mükəlləfiyyəti olmayan Ayaz Orucovu daxili əmrilə Təcili Tibbi Yardım stansiyasına böyük həkim kimi təyin etdi. Çünki edəcəyi saxtakarlıqlar üçün Ayaz həkim ona lazımdır.

14. Xəstəxanaya verilən ərzaqları əlbir olduqları maşınlarla istədiyi səmtə yönəldir və heç kimdən çekinmədiyini açıqca nümayiş etdirir.

15. Mərkəzi xəstəxana Covid-19 səbəbilə bağlı olarkən gecələr xəstəxana daxilində dəfələrlə eys-işrət məclisləri qurulub və 2020-ci ilin payızında kef məclisindən gedərək təxminən gecə saat 1-2 radələrində keçmiş di-

rektor Yusif həkimlə birlikdə Çinarlı kəndində qəza törədib. Əliyev Elçinin "Toyota" markalı maşınında xəstəxananın qadın həkimlərindən 2 nəfəri də (adlarını çəkmək olar) sərxoş vəziyyətdə olublar...

16. Vaxtilə Şəmkir rayon İcra Hakimiyyətində çalışan və oradan qovulan Emin adlı birisini baş həkim Elçin Əliyev öz yanında müavin işinə düzəldərək, köhnə həmkarlarına dəstək olub.

17. Keçmiş baş həkim Ayaz İbrahimovun zamanında müavin işləyən Əliyev Elçin rayon üzrə əlillik dərəcəsinin verilməsində əsas şəxs olmağı bacarıb və pul müqabilində onlarla insanın saxta əlillik dərəcəsi almasına və saxta şəkildə təqaüdə çıxmasına yardımçı olub. Həmin şəxslərdən bir çoxlarının əlillik dərəcəsi ləğv olunsada, onları yenidən razı salaraq hal-hazırda həmin şəxslərin tibbi komissiyadan keçməsinə birbaşa iştirak edir və kifayət qədər saxtakarlıqlara yol verir.

Həkim komissiyasında saxta sənədlər verildiyi üçün şikayətlərin bir çoxu prokurorluqda araşdırılır.

18. Vaxtilə kasıb kənd həkimisi olan gənc Elçin Əliyevə sual vermək lazımdır: qısa zamanda rayon mərkəzindən torpaq almağa, 2 mərtəbəli ev tikdirməyə, Çaparlı və ətraf kəndlərdən başqalarının adına torpaq - 200 ha qədər ərazi, bir neçə parnik sahibi olmağa, Bakı şəhərində bir neçə evə, bir neçə ticarət obyektinə, qoşa "Cip" avtomobillərə və s. hansı xidmətlərinə görə sahib olub?!

19. Son zamanlar işə qəbul olunan insanların əksəriyyəti baş həkim Əliyev Elçinin, ya da direktor İsmayılov Eminin kəndliləri və ya qohumlarıdır.

20. Ezamiyyət pulu yazılıdır və ya yazılsa da, uzun süründürməçilikdən sonra verilir.

21. Xəstəxana direktoru Şəmkir rayonunun daha çox tanınmış və xəstəsi çox olan həkimləri özəl xəstəxanada işlədir və dövlət xəstəxanasında işdən yayındıraraq həm maaş yazır, həm də adlarını Covid-19 mübarizəyə yazıb, əlavə pul verir. Məsələn, kardioloq Ədalət, nevropatoloq İlkin, üzi həkimi Zöhrab və sair.

22. Baş həkim təcili tibbi yardım maşınlarına aid yanacaq kartını cibinə qoyub, özünün şəxsi avtomobilləri üçün istifadə edir.

Əliyev Elçin

23. Digər yeyintilərdən əlavə, şöbələrə ayrılan vəsaitlərin heç biri təyinatı üzrə istifadə edilməyib. Məsələn, xəstəxananın cərrahiyyə və doğum şöbəsinə ayrılan bir neçə yüz min manat (500 min manat) ünvanına çatmayıb və hara xərcləndiyi bilinmir.

24. Xəstəxanada 30 il sürücü işləmiş Rüstəmov Mahirin yerinə 5000 AZN müqabilində Mehtiyev Şahsuvar adlı birisini təyin. Digər ambulaslarda isə 4 sürücü fəaliyyət göstərir.

25. Baş həkim sayəsində "özlə diplomlu", səhiyyə idarəçiliyindən anlayışı olmayan stomatoloq Ələsov Cavid adlı birisi 10 000 AZN müqabilində Zeyəm qəsəbəsi ASM şöbəsinə müdir təyin olunub.

26. İsmayılov Emin 2021-ci ilin yayında Şəmkir Mərkəzi Xəstəxanasına direktor təyin olunan kimi qazi və şəhid ailəsi adı altında 105 nəfər işçi götürüb və hamısının da pulları alınıb. İşə götürülənlərin 85%-ə yaxını ya Könüllü, ya da Əliyev Elçini kəndi olan Çaparlı sakinləridir.

27. Uzun illər Çənlibel kənd xəstəxanasına rəhbərlik edən Ləleyev Qabil adlı həkim yarıtmaz fəaliyyətinə baxmayaraq, İsmayılov Eminə göstərdiyi xüsusi canfəşanlıq nəticəsində Mərkəzi Xəstəxanada Səhiyyənin təşkili şöbəsinə müdir təyin olundu.

O, indi direktorun göstərişi ilə tez-tez əsassız yoxlamalar aparır və "neqativ hallar"a görə pul yığılmasını təşkil edir - həkimlərdən 20, digər işçilərdən isə 10 AZN.

28. Əlilliyin təyin olunmasında lazım olan qrupa aid işlər evlərdə yazılır və bu kimi gizli işlərdə Xa-

Emin İsmayılov

siyəvə Vüsalə daha çox fəallıq göstərir.

29. Şübhələr var ki, xəstəxananın dərman təchizatından 2 milyon manata qədər dərman çox ustalıqla "silinib". Yəqin bu Əliyev Elçinin xüsusi bacarığıdır.

Əliyev Elçin və İsmayılov Emin vəzifədə olduqları müddətdə yerlərdə yaratdıqları narazılıqdan, rüşvətxorluqdan, təcrübəsiz idarəçilikdən, əxlaqsızlığa şərait yaratmaqdan, dövlətin pulunu yeməkdən, qanunsuz əməllərdən və milyoncu olmaqdan başqa, Şəmkir səhiyyəsində hansı yeilliklər hansı müsbət işlər görülüb? Bütün bunların hesabatını nə vaxt və kimə verəcəklər?

Direktor Emin İsmayılov Qarabağ Müharibəsi Veteranının və Şəhid ailəsinin üzvlərinə qarşı mərhəmətsiz və qəddardır. Belə ki, Laçının alınması uğrunda döyüşlərdə cəsurluğuna və igidliyinə görə iki medalla təltif olunmuş, MAHXQ-nin (adı məlumdur) doğum şöbəsində tibb bacısı işləyən bacısı (R.F) 6 aydır Emin İsmayılovun əmri ilə başqa şöbəyə keçirilib. Həmin qadın öz yerinə qayıda bilmir. Analoji hal Birinci Qarabağ Müharibəsi şəhidinin tibb bacısı işləyən bacısının da başına gətirilmişdir. Həmin qadın ona qarşı olan haqsızlıq haqqında aidiyyəti üzrə şikayət etsə də, onun şikayətinə baxılmamışdır. Belə haqsızlıqlar xəstəxanada çox olub. Ona görə də Emin İsmayılov özündən razı və müştəbeh halda tabeliyində olan işçilərin qarşısında deyirmiş: "Mən heç kimdən qorxmuram, arxamı dağa dirəmişəm".

TƏBİB-in rəhbərliyi Emin İsmayılovun nöqsanlarını, qeyri-qanuni əməllərini ört-basdır edir.

Ötən əsrdən yaddaşımızda xeyli dəyərlər qalıbdır: təhsildə, eləcə də ədəbiyyat sahəsində: dərslərimizin zənginliyi, uşaqların dünyagörüşünə təsiri, informasiya bolluğu - lazım olana qədər. Habelə, Dünya ədəbiyyatının ən görkəmli nümayəndələrinin əsərləri ilə tanışlıq. Dərsləklər orta məktəbin inkişafının ən yüksək mərhələsinin mənbəyidir bütün fənlər sahəsində. Dərsləklər (lər) şagirdlərin dünyagörüşü səviyyəsini özündə ehtiva etməklə irəliləyişini görürdü, qabaqlayırdı. Dərsləklər verilən mətnlərin ana dilində səslənməsi, anlaşılması və nitqin inkişafını nəzərdə tuturdu. Bu cəhət dəqiq fənlər üçün yazılmış dərsləklərimizə də aid idi. Eləcə də tərcümə yolu ilə nəşr edilən tarix, coğrafiya, fizika və s. dərsləklərə şamil idi. Xatırlayıram: “Maarif” tədris nəşriyyatında baş redaktor işləyəndə (1984-1992) tarix dərsləklərinin tərcüməsi üçün mütəxəssislər seçdik; Adıgözəl Qəmbərov, Əkbər Mirzəyev, Yaqub Mahmudov, Əlirza Balayev bu məsul işi vicdanla yerinə yetirdilər. Həmin dərsləklər uzun illər şagirdlərin və müəllimlərin tələblərini ödədi, dəfələrlə çapdan çıxdı. Bu sözləri biologiya və fizika dərsləklərinin tərcüməsi haqqında da deyərdim. Bu faktı ona görə xatırlatdım ki, anlaşıma təfəkkürlə (dil təfəkkürün məhsuludur) bağlıdır, mətni şagirdlər nə qədər idrak etsələr mahiyyəti mənimseyəcəklər. Sonralar vəziyyət dəyişdi: hətta “Azərbaycan dili” dərsləkləri bir növ riyaziləşdirildi və mürəkkəbləşdirilmiş işi mərhum dilçi - metodist, professor Əziz Əfəndizadə həyata keçirdi (onun sağlığında bu barədə fikrimi “Ana sözü” jurnalında yazmışdım). Dil anlayışlarının, dil faktlarının təhlili üçün “baş sındırmaq” lazım gəlirdi. Unudulmuşdu ki, dərsləklər müəllim üçün yox, şagird üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Allahverdi Eminov

Qəribədir, müstəqilliyimizin başlanğıc tədris illərində (üç-dörd il qalmış) Sovet təhsil sistemi xaricə inteqrasiya olunmağa başladı, proqramlara və dərsləklərə “əl qatdılar” rus metodistləri və bizlər də ənənəni pozmadılar. Girişdilər dərsləklər üzərində əməliyyatlara. Bu iş ibtidai məktəbdən start verdilər, ağırlıq isə professor Yəhya Kərimovun üzərinə düşdü. İyirmi beş ildən artıq (ötən əsri nəzərdə tutaram) “Əlifba”, “Oxu”, “Ana dili” dərsləklərini tərtib edən - yazan Yəhya müəllim struktur-dan kənara çıxmağı bacarmadı. (Bu məsələlərdə Yəhya Kərimovla nəşriyyatda söhbətlərimiz olurdu, narazılığını gizlətmirdi. Yeri gəlmişkən bu görkəmli mütəxəssis sözü sonraya saxlamağı sevmirdi). Vaxt gəldi Yəhya Kərimovun “Əlifba”sından çıxan bəzi müştəbəhlər ibtidai təhsilə çömçə atdılar...

Təhsilə, bu sistmə riyaziyyat gözü ilə yanaşan rəsmlər üçün ən önəmli uşaqların riyazi biliyə maksimum yiyələnməsi oldu, mənaviyyatın, əxlaqın “açarı”nı riyaziyyatda axtarırdılar.

İnsana məhəbbət yolu...

Davranış xətti: Əgər riyaziyyatçıda müəyyən qədər şairlik təbiəti yoxdursa, o, kamil riyaziyyatçı deyildir. Veyerştras, alman alimi

ziyyatda axtardılar, şagirdlərin başı işləsin, davranışa sonralar həyatda yiyələncəklər - qərarını verdilər. Belə bir qənaət tamamilə səhvdir. Cəmiyyətin sağlam inkişafına böyük əngəldir. O başda - təfəkkürdə çırpınan ürək yoxsa, insan qırğını onun üçün sifara bərabərdirsə, kimsəsiz uşaq üçün göz yaşı tökmürsə... o savadlı, bilikli mütəxəssis, məmur, dövlət başçısı xalqa gərəklidir deyil. Məgər Şah İsgəndər (müəllimi dahi filosofdu), imperator Napoleon, rəhbər - kansler Hitler yüksək dünyagörüşünə yiyələnməmişdilərmi? Onlar qan gölməçələrindən ləzzət alırdılar. Qəbiristanlıqda günbəgün boş yerlər azalırdı...

Uzağa getməyək: XXI əsr (XX əsrin də payına düşür) hansı müsbət keyfiyyətlə ölçülə bilər? Cəmiyyət insanların birləşməsidir, azad və xoşbəxt yaşamasıdır. Fransız filosofu Pol Anri (1723-1789) “Cəmiyyət nədir?” sualına cavabında demişdir ki, cəmiyyət bir-birinə xoşbəxtlik təmin etmək məqsədilə birgə əmək sərf edən böyük insan birləşmələridir.

Baxaq, yaşadığımız cəmiyyətin gənc nəslinin əxlaqına, davranış xəttinə, yüksək intellekt, lazımı dünyagörüşü, bir sözlə, savadına. Yaxud universitet təhsilli diplomuna. Baxaq davranışına, idarəetmə sərişməsinə, nəfsinə. İyirmi, otuz yaş (bir az da kiçik) arası yeniyetmələr, gənclər insan qətlinə rəvac verir, vəhşicəsinə öldürür, doğrayır və nəşini hara gəldi basdırır. Bu adam məktəbdə tərbiyə almamışmı, dərsləklərdən qidalanmamışmı? Baxaq, müəssisəyə rəhbər təyin olunmuşdur, beş-altı ildə milyonları mənimsemiş, “uf” da pıçıldamamış ki, mən xalqımın cibinə girmişəm, talan etmişəm, pulları ofşar banklarda “qorumaqdayam”.

Təzə söz deyil, davranışın təməli məktəbdən - təhsilin düz-

gün, milli mənəvi sərvətlərin aşılmasından başlayır, təhsil xarici ölkələrin aşılacağı əxlaqi prinsiplərdən, qanunlardan, mətnlərin mahiyyətindən yox. Onların məktəbliləri başqa xarakterli ailələrdən, valideynlərinin şəxsi nümunəsindən və düşüncə cəmiyyətin diqtəsindən bəhrələnilər. Unut-mayaq ki, biz şərqliyə, bu gün də tədris ənənələri yaşayan Universitetləri fəaliyyət göstərir. Hələ görməmişik bu on illərdə Təhsil Nazirliyimiz məşhur bir Şərq Universitetinin təcrübəsini öyrənib tətbiq etsin. Rus təhsil sisteminin dördəlli yapılmışdır. Məgər tədris sistemində əcnəbi terminlər, hətta tələffüzü çətin olan istilahlardan istifadədir? Halbuki, onun qarşılığı pedaqoji ədəbiyyatda on illərdir işləyir... Budur, onların əxlaqı: müharibə dinc əhalini, onların uşaqlarını qırmaq, ana südünü titrək dodaqlarında qurutmaq! Belə ölkənin rəhbərliyindən, hərbiçilərindən, təhsilindən nəyi əxz etməliyik? O təhsilin fəlsəfəsində ölüm, dağıtmaq, azadlığı boğmaq dayanırsa - uzaqlaşmaq faydalı deyilmir?!

Dünyanın ən böyük kəşflərinin, yaradılmış abidələrin, doğulmuş körpələrin həyatının ali nöqtəsi tərbiyədən: əxlaqi - davranışdan başlamırmı?! O təhsil, onun dərsləkləri böyüyən nəsle ancaq bilikvermə missiyası ilə yanaşırsa, hələ də orta məktəblərimizə “Tərbiyə” adlı bir dərsləklə ayaq açmamışsa, cəmiyyət addımında axsayacaqdır, günahsız ölümlərin, amansız qətlərin, ələcsiz intiharların şahidi olacağıq. İnsanlar arasında məhəbbətin günbəgün azalmasından xiffət edəcəyik. Bu gün yaşadığımız cəmiyyətimizdə doğulan uşaqlara da ata - ana məhəbbəti tükənməkdədir, bu müqəddəs hissin qədri bilinmir. Mən ömrünü yad ölkədə keçirmiş qadın yazığımız Baninin kəlamını

xatırlatmaq istərdim: “Məhəbbət - qızmış filin gecə vaxtı uşaq beşiyi başında çəkdiyi nəre kimi dəhşətli və əzəmətlidir”...

Məni “köhnəlikdə” məzəmmət edəcəklər, təbiidir: deməkdə, iradında vurğulamaq istəmirəm, ötən əsrin dərsləklərinə qayıdaq, indi nə Yəhya Kərimov, nə Əziz Əfəndizadə, nə də Ağadadaş Babayev vardır, amma onların xətləri yaşayır, dərsləklər tərtib edirlər. Məsələ ondadır, onlara verilən proqramlar, əlavə sənədlər icra olunmalıdır. Bunlar isə orta məktəb müəllimlərindən, mütəxəssislərdən xəbərsiz hazırlanır, açıq faydalı muzakirələrdən “gizlədilir”, meşin qapılar arxasında həllini tapır, əvvəllər ilk öncə “Azərbaycan müəllimi” qəzetində dərc olunardı, maraqlanan - valideynlərdir, mütəxəssislərdir - qəzetə alıb tanış olardılar, təəssüf on ildən artıqdır bu qəzetin açıq satışına qadağa qoyulmuşdur. Hansı səbəbdən? Yalnız bu arzu olunmaz müəmmənin səbəbi Təhsil Nazirliyinə bəllidir. Milyonlarla əhali - valideyn deməkdir - təhsilimizin, maarifimizin inkişafından, qayğılarından xəbər tutmamaqdır. “Azərbaycan müəllimi” qəzetini yalnız bir qrup müəllim oxumalıdır? Ona görə də təhsilin problemlərindən qeyri-profilli qəzetlər yazır, məsələ qaldırır, təhsil naziri isə cavab vermir, münasibət belə bildirmir...

Belə bir gedişlə aşağı sinif dərsləklərində, oxu kitablarında verilmiş bədii mətnləri, şairlərin, yazıçıların əsərlərini “qorxu” gözləyir. M.Ə.Sabirin, A.Səhhətin, A.Şaiqin, Rəşidbəy Əfəndiyevin - klassik şairlərin yüz yaşlı şeirlərini nəzərdə tutaram. Bir neçə nəsil məhz bu poetik nümunələrin ruhunda saf, pak, təmənnaş böyümüşlər, tərbiyələnməmişlər: Vətəni, Təbiəti sevmişlər, heyvanlara isnişmişlər. “Uşaq və buz”, “Yay səhəri”, “Dovşan”, “Durnalar” hafizələrdə yaşayır. İnsan gələcəkdə hansı peşəyə, sənətə yiyələnməsindən asılı olmayaraq qəlbində, canında (ruhunda), davranışında estetik hissi yaşatmalıdır, kövrək emosiyaya sahib çıxmalıdır. Müharibə odunu alışırsalar da, peşimançılıq hissinə yaşamışlar. Atom bombasını yaradanlardan alim Op-penqeymer təsadüfən deməmişdir: “Fələk! Gör mən nə etdim. Nə

üçün bu ölüm odunu yandırmaq mənim tələyimə səbəb oldu!” Belə peşimançılığı yalnız təhsilli, hissiyyatlı insan deyər! O, gözlə-mirdi bu bomba milyonlarla insanı məhv etmək gücündədir. Mütəxəssislər, sözü keçən rəsmlər, təhsili riyaziləşdirməyin. Dərsləklər tərtibçiləri, uşaqlarımızı poetik dəyərdən məhrum etməyin, öz uşaqlığınızı xatırlayın...

Yuxarı siniflər üçün hazırlanan ədəbiyyat dərsləkləri tamamilə təzələnməlidir - israrla deyirəm. Birincisi, Dünya ədəbiyyatının seçmə əsərlərini, yaxud onlardan parçaları proqramdan, eləcə də dərsləkdən çıxartmışlar. On - on beş ilin məzunları Viktor Hüqonu, Corc Bayronu, T.Şev-çenkonu, Anton Çexovu, İvan Turgenevi, Mixail Lermontovu, Maksim Qorkini və b. tanıyırlar. Yadımdadır, “Qavroş”, “Məmurun ölümü”, “Mumu”, “İzergil qarı”, “Yelken” və digər əsərləri oxumuşduq dərsləklərimizdən, şeirləri əzbərləmişdik. Dünya ədəbiyyatı ilə şagirdlərin tanışlığı hər bir azər - türk uşağının ədəbi dünyagörüşünün zənginliyidir, xarici müsahibə maraqlı dialoqa qoşulmasıdır. Proqram müəllifləri bu mətnlərə verilmiş saatları nəyə sovdurdunuz və qazanan kimlər oldu: şagirdlərimi? Onları “davranış xətti”dən insana məhəbbətdən məhrum etmərikmi?

// Səmimi söhbət" in bu dəfəki qonağı yazıçı, şair Səhər Əhməddir. Səhər xanımın şeir və hekayələri, publisistik yazıları geniş oxucu auditoriyasına yaxşı tanışdır. Bir müddət "Xəzər" jurnalı redaksiyasına rəhbərlik edən Səhər Əhməd hazırda fərdi yaradıcılıqla məşğuldur. Şeirləri "Azərbaycan", "Ulduz" jurnallarında, qəzetlərdə və internet saytlarında yayımlanır.

(Əvvəli ötən sayımızda)

- Bilirəm ki, psixologiyaya çox böyük önəm verirsiniz. Bu həm bədii yaradıcılığınızda özünü biruzə verir. Özü də son zamanlar bu sahəyə marağınız daha çox artıb. Psixoanalizlə belə dərinlən maraqlanmağı niza səbəb nədir?

- Fikrimcə, hər bir yaradıcı insan, şair və yazıçı psixoanalizi sevməlidir. Şair niyə yazır? İnsanı, eləcə də özünü anlamaq üçün yazır. Yaradıcı insan təkcə ətrafdakıları deyil, özünü də analiz edir. Bu baxımdan psixoanalizi sevirəm. Son vaxtlar psixologiyaya daha çox meyl etməyimin səbəbi odur ki, pandemiya dönməndə daha çox mütaliə etməyə başladım, daha doğrusu, mütaliyə daha çox vaxt ayırmaq imkanım oldu və Mark Mansonun "Vecinə almamağın incə sənəti" kitabını oxudum. Mütaliə zamanı sanki beynimdə yeni bir pəncərə açıldı və mənə psixologiyadan, psixoanalizdən bəhs edən kitablara maraq yarandı. Həmin kitablari tapıb oxudum, hətta YouTube -da bu qəbildən olan verilişlərə tamaşa etməyə başladım. Bir çox ünlü türkiyəli psixoloqu dinlədim. Dünya psixoloqlarının dilimizə tərcümə edilən məqalələri, əsərləri ilə tanış oldum. Getdikcə bu sahə mənə hətta ədəbiyyatdan, yaradıcılıqdan daha çox maraqlı gəlməyə başladı. Bəlkə də ona görə ki, insan ümumiyyətlə həmişə eyni yerdə qala bilmir. Özünü inkişaf etdirmək istəyən insan özü üçün yeni nəsə kəşf etməlidir, fəaliyyət dairəsini genişləndirməlidir. Yəni, özünü çərçivəyə salmaq, hansısa sərhəd içərisində saxlamaq düzgün deyil. Su belə qaldığı yerdə lillənir. Mənimçün doğrudan çox yaxşı məşğuliyyət oldu. Düşünürdüm ki, heç nə mənə ədəbiyyat qədər zövq verə bilməz, amma praktik psixologiyaya çox xoşuma gəldi. Yəni, psixoanalizdən daha çox praktik psixologiya, praktik diaqnozlar, psixoloqların həyatı, insanların aldığı psixoloji travmalar, şəxsiyyət pozğunluqları və s. Analıdım ki, bəlkə də Dostoyevskinin uzun-uzadı təhlillərindənə, nələ də bir cümləlik diaqnoz daha konkretidir və yaxud geniş psixoanalizdənə, praktik müasir psixologiyanın gəldiyi nəticələr daha maraqlıdır. Yenidən Freyde müraciət etdim. Çox kitablər oxudum. Hətta bəzən sistemli mütaliə etdim. Müxtəlif fikirlərlə tanış oldum. Amma buna görə peşman deyiləm. Demək olar, bir çox şəxsiyyət pozuntuları oxuduğum kitab qədər mənə aydındır. Düşünürəm ki, vaxtı ilə beynimdə gəzdirdiyim sualların hamısının cavabı var. İnsanlara görə ağlamağım, çəkdiyi əzab-əziyyət bəlkə də gereksiz imiş. Ümumiyyətlə, psixologiya insanı özünə yönəldir. Başqalarından ayırır, deyir ki, sən daha çox özünə bax, özünü tanı, sonra başqalarını tanımağa çalışsən. Mənim də başqalarını yaxından tanımaq yanıgım azaldı. "İnsanlar niyə belə edir?" sualına müəyyən mənada cavab tapdım. Analıdım ki, bezi şəxsiyyət pozuntularının yaranması insandan asılı de-

"Xoşbəxt yazıçı olmur..."

Səhər Əhməd: "İnsanın konkret hədəfi, iddiaları varsa, heç vaxt xoşbəxt ola bilməz"

yil. hansısa psixoloji travmadan sonra bu hala gəlirlər və özləri belə özlərini anlamırlar. Yəni, insanların hamısı psixoloji cəhətdən sağlam deyil və onların hamısınsan sağlam münasibət gözləmək həqiqətən gülünc bir şey imiş. Ona görə də psixologiya ilə məşğul olandan sonra "niyə?" sualını beynimdən atdım. Daha əvvəl başlasaydım psixologiya ilə belə yaxından maraqlanmağa, mənim üçün daha yaxşı olardı, suallar içərisində belə uzun müddət çabalamazdım. Mənə elə gəlir ki, şairlərin, yazıçıların əksəriyyəti "niyə?" sualına cavab axtararaq, əslində psixologiyada hazır cavabı, hazır diaqnozu olan bu cür halların içərisində çabalayır. Çox vaxt da yazdıqları elə bu çabaların məhsuludur.

- Əslində, sizin ədəbiyyata, poeziyaya, eləcə də jurnalistikaya gelişiniz tamamilə məntiqlidir. Çünki siz ixtisasca ədəbiyyatçı-sınız, dilçisiniz. Ədəbiyyatı sevmən, dilin incəliklərinə bələd olan insanın isə ədəbiyyata geliş, özünü jurnalist kimi ifadə etməsi çox normal və təbiidir. Artıq qeyd etdiyim kimi, gənclik illərindən qələmə sarılımsınız və bu sahədə kifayət qədər böyük uğurlarınız var. Amma televiziya gelişiniz yetkin yaşlarınıza təsadüf etdi. Axı televiziya aparıcılığı, televiziya jurnalistikası tamamilə fərqli sahədir. Burada da iş təcrübəsinə, peşəkarlığa ehtiyac var. Maraqlıdır ki, televiziya gelişiniz ehtiyacdən doğdu?

- Artıq qeyd etdiyim kimi, mənim fikrimə görə, insan bir yerdə qalmasıdır, xüsusilə də yaradıcı insan. Dediym kimi, mən gördüklerimi yazıram. O üzden baxdığım pəncərə nə qədər böyük olarsa, o qədər çox şey görüb yazaram. Yəni yazdılarım öz yeknəsəngliyi ilə oxucunu bezdirməz. Amma televiziya gelişim demək olar ki, təsadüfi oldu. Bir müddət məktəbdən uzaqlaşmışdım. Həmin vaxt mənə qonaq qismində SPASE-də yayımlanan "El bizim, sirr bizim" proqramına dəvət etdilər. Bundan bir ay sonra isə mənə artıq həmin verilişin aparıcılığı təklif olun-

du. Düzdür, tərəddüdlərim oldu, çünki mən özümü yazmaqla ifadə edən biriyyə. O üzden özümü danışmaqla ifadə etmək mənə bir az çətin gəldi. Bundan əlavə, diksiya ilə bağlı problemlərim var, iti düşünürəm deyə, bəzən nitqim çox sürətli olur. Ümumiyyətlə, danışığı özümü o qədər də yaxşı ifadə edə bilmirəm. Buna görə də əvvəlcə etiraz etdim. Amma etirazım qəbul olunmadı. Mənə deyildi ki, bu verilişdə əsas düşüncədir. Sonucda təklifi qəbul edib aparıcılığa başladım. Televiziya aparıcılığı mənim üçün həyata yeni pəncərə çadı. Anladım ki, insan özünü təkcə yazmaqla deyil, danışmaqla da ifadə edə bilər. Üstəlik, televiziyanın auditoriyası daha genişdir, həmin auditoriyaya xitab etmək, onu öz təsir dairəsinə salmaq daha asandır, özü də bu birbaşa, canlı ünsiyyətdir. Getdikcə bu cür ünsiyyət xoşuma gəlməyə başladı. Bundan ruhlanaraq Youtube kanalında da yeni layihələrə imza atdım.

- Qeyd etdiyim kimi, siz ixtisasca müəllimsiniz. Orta məktəbdə Azərbaycan dili və ədəbiyyat fənlərini tədris edirsiniz. Hər kəs müəllim ola bilər, amma hamı pedaqoq olmur. Əsl pedaqoq peşəsini sevmən, işinə məsuliyyətlə yanaşan, uşaq psixologiyasına dərindən bələd olan, şagirdlərinin hər birinə fərdi yanaşmağı bacaran, ən əsası isə uşaqları ürəkdən sevmən biridir. Yəni bir dünya sevgi, enerji tələb edən sahədir pedaqoq. Uşaqların qarşısına çıxırsansa, hər gün öz üzərində işləməlisən, onların sevgisini, inamını, etibarını qazanmağı bacarmalısan. Bu qədər sevgi, bu qədər enerji sizdə hardandır?

- Mən bir az hiperaktiv insanam. Yalnız eyni işlə məşğul olmaq məni darıxdırır. Ola bilsin, enerji çoxdur, deyə bilmərəm. Amma mən eyni vaxtda bir neçə işi çox rahatlıqla görə bilirəm. Bundan yorulmuram, əksinə dincəlirəm, bu mənə yaşam stimulu verir.

- Kimliyindən asılı olmaya-raq, hər bir qadının bu həyatda-

kı ən böyük missiyası ana olmaqdır. Siz də üç gül balanın anasıdır. İki qızınız, bir oğlunuz var. Qızlar artıq böyüyüb, oğlunuz isə məktəb yaşlıdır. Siz övladlarınıza həm də məktəbdə müəllimlik edən anasıdır. Bu mənada maraqlıdır ki, onlarla necə ünsiyyət qurmusunuz? Bu gün oğlunuzla ünsiyyətiniz, münasibətiniz hansı müstəvidə inkişaf edir? Aranızdakı münasibət daha çox ana-bala, müəllim-şagird, ya dostluq münasibətidir?

- Bəli, hər üç övladımın müəllimi olmuşam. Bəlkə də indiki ağıl olsa idi, onlara müəllimlik etməzdim. Çünki müəllim olmaq, həm də daha çox nəzarət etmək deməkdir. Əslində oğlunun müəllimi olmaq istəmirəm. Amma təkid etdi. Dedi ki, bacılarıma dərs demisən, bəs mənə niyə dərs demirsən? Bu sualın qarşısında aciz qalıb onun istəyini yerinə yetirdim. Bu həm də onunla əlaqədar ki, atam da ədəbiyyat müəllimi olub və mənə də bütün bacı-qardaşlarıma dərs deyib. Bu məqam mənə travma yaşatmışdı deyə, oğlumu həmin travmadan qorumağa çalışdım. Övladının müəllimi olmağın həm müsbət, həm də mənfi tərəfləri var. Müsbət tərəfi ondadır ki, övladının sinif yoldaşlarını, dostlarını tanıyırsan, məktəbdə də gəzən qarşısında olur. Mənfi tərəfi isə qeyd etdiyim kimi, aşırı nəzarətdir, bu üzden qızların heç birinə məktəbi bitirəndə dərs deməmişəm. Müəyyən vaxtdan sonra onların sinfini başqa müəllimə təhvil vermişəm. İstəmişəm ki, uşaqlarım özlərini bir az azad hiss etsinlər. Mənə görə, uşaqlarla dost olmağa gerek yoxdur. Çünki hər bir münasibətin öz insanı, öz xüsusiyyəti var. Məsələn, ana anadır, dost dostdur. Dostluq qarşılıqlı, bərabər paylaşılacaq münasibətdir. Valideyn övlad münasibəti isə fərqlidir. Mən onlara həmişə yaxşı ana olmağa çalışmışam. Sözüün əsl mənasında yaxşı ana. Yəni cəmiyyətimizin dediyi kimi deyil, öz bildiyim kimi yaxşı ana olmağa çalışmışam. Onlara şəxsiyyət kimi yanaşmağa, kifayət qədər azadlıq verməyə, onları müxtəlif psixoloji travmalardan qorumağa, onlara özlərini ifadə etməkdə yardımçı olmağa çalışmışam. Düzdür, cavanlıqda müəyyən səhvlərim olub. Böyük qızımın tərbiyəsində ənənəvi metodlardan istifadə etməyə çalışmışam, amma sonradan öz üzərimdə işləyərək çox şeyi anlamışam. Övladlığımın dost və peşə seçiminə qarışmamışam, onları "əlaçı" olmağa məcbur etməmişəm, sadəcə müşahidə etmişəm. Amma heç bir məsələdə təzyiq göstərməmişəm.

- Deyirlər, qadından yaşını soruşmazlar. Amma mən bu fikri əsla qəbul etmirəm. Mənə görə, istər qadın olsun, istər kişi, yaş hər bir insanın var-dövləti, zənginliyidir. Çünki biz nə qədər çox yaşayırıq, bir o qədər çox görüb götürürük, daxilən zənginləşirik. Bu mənada siz çox gözəl bir yaş dövrünü gəlib çatmışınız. Yaxın günlərdə 50 yaşınızı qeyd etmişiniz. Bu münasibətlə sizi təbrik

edirəm. Viktor Hüqo yazırdı ki, 50 yaş cavanlığın qocalığı, qocalığın gəncliyidir. Demək, yenə də gənclik dövrünüzü yaşayırırsınız. Maraqlıdır, bu yaşın zirvəsindən arxaya boylandıqda daha çox nələri görürsünüz, ötən illər ərzində təəssüfləndiyiniz anlar çox olub, yoxsa sevindiğiniz anlar?

- Təbrikə və xoş arzulara görə təşəkkür edirəm. Mənim heç vaxt yaş kompleksim olmayıb. Şeirlərimdə də çox zaman yaşımı yazıram. Ümumiyyətlə mənə çatmır ki, insan niyə yaşından utanmalıdır. Yazırdı ki, "bu gün dünyanın redaktə olunmuş variantıdır". Mənə elə gəlir ki, şəriflə, ləyaqətlə, öz gözündən düşmədən yaşadığın hər gün, başa vurduğun hər il, hər yeni yaşın sənin qələbəsidir. Demək yaşlanmaq həm də daha çox qələbə qazanmaq, daha çox var olmaq, mövcudluğunu daha çox təsdiq etmək, övladlarına daha çox arxa-dayaq olmaq, onların: "anam sağdır, yanımdadır" güvənini daha çox yaşatmaq, dostları daha çox sevindirmək, onları öz ölümünə kədərləndirməməkdir. Əslində siyahını sonsuzadək uzatmaq olar. Bir sözlə, hər şeyə rəğmən həyat gözəldir. Bu baxımdan mən hər yeni yaşımı sevinclə qarşılayıram. Düzdür, adam itirdiyi gənclik üçün heyfslənir. Daha doğrusu, bu əvvəllər belə idi. Amma illər ötdükcə, müdrikləşdikcə daha doğru yaşayışın indi olduğuna hiss edirəm. Özümə bağlı arzulara gəlincə, artıq qeyd etdiyim kimi, heç vaxt karyera arzusunda olmamışam. Televiziya aparıcılığı da mənim üçün hobbidir, istədiyim vaxt rahatlıqla bu fəaliyyətimdən imtina edə bilərəm. Şöhrət, ad, imza- bunlar hamısı mənim üçün fondur. Mənim üçün əsas olan öz həyatım, yaşıntılarımdır. Məni daha çox düşündürən övladlarımla münasibətlərimdir. İllər əvvəl müsahibələrimdən birində demişdim ki, xoşbəxt ana olmağı xoşbəxt yazıçı olmaqdan üstün tuturam. Ümumiyyətlə, qərribə də səslənsə, xoşbəxt yazıçı olmur. Sırf yazıçı, yaradıcı insan olduq üçün özünü xoşbəxt hiss edən insan olmur. Əgər sənin bununla bağlı konkret hədəfin, iddiaların varsa, heç vaxt xoşbəxt ola bilməyəcəksən. Çünki gözləntilərin yaşadığın dövrə heç vaxt gerçəkləşməyəcək. Xüsusilə də indiki dövrə bu cür qabiliyyətlərlə nə isə gözləmək, nə isə arzulamaq, nələrsə planlaşdırmaq gülünc görünür. Mənim ən böyük arzum yaşadığım hər gündən, hər andan, adi insan kimi zövq alaraq, öz həyatını yaşaya bilməyən qara enerjili insanların mənim həyatımı da zəhərləmələrinə imkan vermədən, cəmiyyətdən mümkün qədər təcrid olunaraq, balalarımın düzgün yolda olduqlarını, həyatlarını xeyirxah insan kimi, doya-doya yaşadıqlarını görərək yaşlanmaqdır. Yəni, övladlarımla, sevdiklərimlə birgə rahat, huzur dolu bir həyat istəyirəm. Əslində həyatın ən sadə, ən təbii, ən həqiqi üzü elə budur.

Söhbətəldi: RUNA

Müsahibimiz tanınmış xanəndə, Azərbaycanın Xalq artisti, Prezident mükafatçısı, Azərbaycan Milli Konservatoriyasının professoru Mənsum İbrahimovdur. Onunla həyat və yaradıcılığı haqda söhbətləşdik.

- Mənsum müəllim, Sizinlə, müsahibə haqda danışdığımız gündən bir neçə ay sonra görüşə bildik. Güman edirik ki, bu, işlərinizin çoxluğundan irəli gəlir...

- Sözünlə əsl mənasında bu aylar iş qrafikimiz həddindən artıq çox doludur. Bildiyiniz kimi, xarici ölkələrə dörd səfərimiz oldu. Burada - Şuşadakı qurultayla bağlı, Bakı şəhərindəki tədbirlər, həm də Muğam televiziya müsabiqəsinə seçimlərlə bağlı bölgələrə çıxdıq. Eyni zamanda, bilirsiniz ki, Bakıda ayın 10-da Ulu öndərimizin doğum günündə efirə çıxdıq...

İş həddindən artıq çoxdur. Bu gün özünü də iştirak edirsiniz dərs prosesində, həm dərslərimiz, həm məşqlərimiz, həm də tədbirlərimiz olur. Şükür Allaha, zəfərimizdən sonra tədbirlərimizin də sayı çoxalıb. Demək, qismət bu günəymiş ki, "Hürriyyət"ə, sizə müsahibəni bu gün verirəm.

- Ən çox vaxtınızı tədris sahəsinə, yoxsa yaradıcılığa ayırmağa məcbursunuz?

- Mən hamısına eyni dərəcədə vaxt ayırıram, çalışıram ki, heç bir sahə axsamasın. Tədris sahəsi belədir ki, xarici səfərlər olanda bir gün, iki gün, üç gün olub ki, sonra gəlib biz onun proqramını yenidən təkrarlayıb, yerinə yetiririk. Çalışırıq, tələbələr proqramdan geri qalmasınlar. İfaçılıq əlbəttə ki, mən bir ifaçıyam, xanəndəyəm, ona görə də çalışıram ki, hər iş öz yolunda yürüsün, getsin.

- Milli Konservatoriyadakı fəaliyyətiniz tədris planına uyğun davam edir, bəs yaradıcılıqla bağlı nə kimi yeniliklər var?

- Əlbəttə, yaradıcılıqla bağlı yeniliklər çoxdur. Birinci növbədə onu deyim ki, zəfərimizdən sonra beş ölkəyə səfər eləmişik. Türkiyə, İsveç, Norveç, "Dubay Ekspo" və bu yaxınlarda Özbəkistana, Daşkəndə səfərimiz oldu. Böyük konsertimiz oldu. Növbəti həftə - mayın 28-i Respublika Günü ilə bağlı bir Avropa turumuz var(Qəzetimizin ötən sayı qeyri-iş gününə təsadüf etdiyindən, müsahibə bir qədər gec dərc olunur - red.). İnşallah, o haqda qayıdandan sonra danışacam mətbuata. Hardasa 6 konsertimiz var. İnşallah, onları da gerçəkləşdiririk. İşlər çoxdur. Həm də, Muğam müsabiqəsiylə bağlı bir az da gərginliyimiz artıb. Orda münisif kimi iştirak edirəm, arada bölgələrə çıxacağıq. Bölgələrdən canlı efirə çıxacağıq. Və bildiyimiz qədər, bunun finali - Qala konserti Şuşamızda olacaq. Bu da, əlbəttə ki, qürurverici hadisədir.

- Sizin çox sayda istedadlı tələbələriniz olduğunu bilirik. Sənətdə özünüza rəqib gördüyünüz tələbənin varmı?

- Vallah, rəqib deməyəm, dəvəçilərim deyim. Ümumiyyətlə, gəncləri, ələlxusus da istedadlı gəncləri çox sevirəm. Bizim məhsulumuz ifaçıdır, biz ifaçı yetişdiririk, ona görə də həmişə çalışıram ki, Azərbaycanın adına, muğamımıza layiq ifaçılar yetişdirək. Şükür olsun Allaha, mənim yetirmələrim artıq mənim sənət yoldaşlarıdır. Elə bir neçəsinin adını deyim - Təyyar Bayramov, Arzu Əliyeva, Aytən Məhərrəmli, Pərvaz İbrahimi, Orxan Hüseynli, Elsevər Muradov, Sədəf Bu-

Mənsum İbrahimov: "Bu gün onlara tək-cə dərs demirəm, onları bütövlükdə ifaçı yetişdirirəm"

dən artıq musiqinin içində olur. Bəzən o sakitliyin özü bizim üçün bir həzin musiqi olur.

- Həyat yoldaşınız da müəllimdir. Gərgin iş rejimindən sonra evdə, ailə içində olanda, yorğunluğunuz yox etmək üçün mahnılar zümzümə edirsiniz?

- Mahnı deməzdim... Arada düzdür, olur, məşq olur. O başqa söhbətdir. Amma təbii ki, o yorğun

ru da var evdə. Arada bir az çaldı da. Ən azından odur ki, milli musiqini bilir. Yaxşını, pisdən ayırır. O, dörd yaşında Leyli və Məcnun tamaşasına gəlib, tamaşaçı kimi. O, artıq muğamımızı bilir. Muğam konsertlərimizə gəlir. Sonra idmana meyl elədi. İdmana getdi, karatəyə getdi. Müəyyən yarışlarda yer də tutdu. Hal-hazırda birinci kurs tələbəsidir. Özü də Tarix fakültəsini seçib. İngilis dilində

"Yetirmələrim artıq mənim sənət yoldaşlarımdır"

"Mən fərq qoymuram ki, bu kimdir, o kimdir, əgər ruhuma uyğundursa, ovqatımdan asılı olaraq musiqilər dinləyirəm..."

daqova, Gülzar Fərəcova, Elgiz Əliyev, Valid Abdullayev. Səyisəm ki-minse adı yadımdan çıxar. Artıq onlar tanınmış şəxslərdir, Muğam müsabiqəsinin qalibləridir, bir neçəsinin fəxri adları var. Operanın aparıcı solistləridir, Ana televiziyaımızın solistləridir. Təbii ki, muğamda öz davamçılarımızı yetişdiririk. Bu gün onlara tək-cə dərs demirəm, onları bütövlükdə ifaçı yetişdirirəm. Yəni onların oturuşu, duruşu, insanlarla münasibəti, səhnə mədəniyyəti, yeni hər şeyig mükəmməl ifaçı yetişdirməyə çalışıram.

- Bu yaxınlarda "Qarabağ" qrupunuz ilə "Bənövşə" adlı yeni mahnınız işiq üzə gördü. Amma nədənsə xanəndələr yeniliklərə o qədər də meyl etmirlər...

- Bilirsiniz, muğam sahəsində az xanəndələr var ki, mahnı janrında da oxuyublar. Bunlar Hacıbaba Hüseynovdur, Əbülfət Əliyevdir, Qulu Əsgərovdur, Xan Şuşinski, Əlibaba Məmmədovdur. Cəbbar Qarayıoğlunun özünün 400-dən çox mahnısı var. Xanəndə eyni zamanda da mahnı janrında oxumalıdır. Həmişə dəsgah oxumaq olmasın ki. Biz də zamanla sənət yoldaşlarımızla müraciət edirik - həm retro mahnılara, bəstəkar mahnılarına, təsniflərə, həm də yeni mahnılara. "Bənövşə" yeni mahnıdır. Düzdür, bunun sözləri Aşıq Qurbanındır, musiqisi Fazilə Qaraxanqızıdır, aranjmanı da Mahir etdi. Elçin Haşimovun, El-nur Əhmədovun, Kamran Kərimovun müşayiəti ilə ərsəyə gətirdik, üstündə işlədik. Nəticədə yaxşı bir musiqi meydana gəldi. Vaxtımız olduqca təbii ki, belə işlər edirik. Çalışırıq ki, bunu da edək.

- Azərbaycanda və ölkəmişdən kənarda minlərlə, on minlərlə soydaşımız Mənsum İbrahimovun mahnılarını dinləməklə rahatlıq tapır, ruhunu dincəldir. Maraqlıdır, bəs Mənsum İbrahimov hansı müğənninin, xanəndənin musiqisini dinləyərkən ruhunu dincəldə bilir?

- Təbii ki, hər zaman mən korifeylərimizi dinləyirəm. Dünyasını dəyişmiş böyük sənətkarlarımıza hər

dəfə qulaq asdıqca yeni nəşə kəşf edirəm. Sözünlə əsl mənasında bizim sənətin yaradıcıları, korifeylərimiz... eyni zamanda, mən fərq qoymuram ki, bu kimdir, o kimdir, əgər ruhuma uyğundursa, ovqatımdan asılı olaraq musiqilər dinləyirəm. Bəzən görürsən ki, insan optimist notlara köklənir, onda daha şən musiqilər dinləyirsən. Bir də görürsən ki, insan xəyala dalır, keçmişə xatırlayır, o zaman bir az nostalji mahnılar dinləyirsən. Ovqatımdan asılı olaraq... Təbii ki, gözəl musiqilərimiz o vaxt da vardı, bu gün də var, sabah da olacaq. Gənc ifaçılara qulaq asıram. Əlbəttə, başqa janrlara da qulaq asıram. Gözəl musiqinin janrı yoxdur. Ovqatından asılı olaraq, əgər sənətin ruhunu oxşaya bilirsə, dinləyirsən.

Bəzən tək olanda sakitlik axtarıram. Özünü bilirsiniz ki, biz həddin-

iş rejimindən sonra hüsur, sakitlik axtarıram ki, beynim bir az dincəlsin, növbəti işləri görməyə. Çünki həm müsabiqədə, həm də dərsdə gəlib görürsünüz ki, bütün günü səslərin içində oluram. Həm məşq prosesi, həm də konsertlər... Amma elə bizim ailəmiz müəllim ailəsidir. Mən özüm də müəlliməm. Mənim xanımım da Əməkdar müəllimdir. Ziyalı ailəmiz var. Təbii ki, işimizdən söhbət edirik. Yeniliklərimizdən danışırıq, həm məktəbdə, həm səfərlərimizdə olan bütün gündəmdən belə.

- Bir ara oğlunuz da tar çalmağı öyrənirdi. Görkəmli sənətkar Xalq artisti tarzən Elçin Haşimovdan dərs alırdı. Amma deyəsən, sonradan musiqiçi olmaq fikrindən daşındı...

- Bilirsiniz, əslində çox sevinmişdim ki, uşaq tara meyl edir. Hətta ta-

oxuyur. İnşallah, zaman göstərəcək nə olacaq.

- Son vaxtlar xarici musiqiləri milli muğamlarımızla sintez edib oxuyurlar. Buna necə baxırsınız? Nə vaxtsa, siz də muğamlarımızı xarici musiqilərlə sintez edib oxumağı düşünürsünüz mü?

- Belə deyim də, mən əslində yaxşı yeniliyin tərəfdarıyam. Amma peşəkar olsun. Öz fəaliyyət səviyyəsində yox. Mən özüm də təbii ki, oxuyuram. Siyavuş müəllimin "Salam-Hola" bir layihəsi vardı, Latin Amerika musiqiçiləriylə hazırlamışdı. Latin Amerika musiqiçiləriylə orda mən də iştirak eləmişdim. Bir neçə il bundan öncə Argentinadan bir neçə musiqi qrupu gəlmişdi - "Flaminqo" qrupu, dörd nəfərdən ibarət. Biz onlarla iki kompozisiya hazırladıq. Bizim Beynəlxalq Muğam Mərkəzində konsertimiz oldu. Argentinanın səfirliyi və bizim Mədəniyyət Nazirliyimizin müştərek layihəsi idi. Bizim "Qarabağ" muğam qrupumuz onlarla işlədi və maraqlı kompozisiya üzə çıxartdıq. Yəni tərəfdarıyam. Amma yenə də deyirəm, o peşəkar olmalıdır, bizim musiqimizə xələl gətirməməlidir. Muğamın düzgün yanaşma tərzləri var. Muğamın dünyaya intiq-rasiya olmağı üçün bunlar da lazımdır. Məsələn, bunu zamanında Üzeyir bəy edib, Niyazi "Rast" muğamını edib. Simfoniya ilə "Rast" muğamını birləşdirib. Vəqif Mustafazadə cazla muğamı birləşdirib. Niyazinin "Rast" simfonik muğamı, Fikrət Əmirovun "Şur" simfonik muğamı, Süleyman Ələsgərovun "Bayatı şiraz", Vəqif Adıgözelovun "Segah" və "Qarabağ şikəstəsi"... Yəni çox yaxşı baxıram.

- Milli Ordumuzun şücaəti ilə işğal altında olan torpaqlarımız azad olundu, inşallah, təcridən dədə-baba yurdumuza qayıdacağıq. Sırr deyilsə, sizin Qarabağla, konkret olaraq doğulduğunuz Ağdam rayonu ilə bağlı nə kimi düşüncələriniz, planlarınız var?

(Ardı var)

Fuad BİLƏSUVARLI

Görkəmli yazıçı Elçinin qələmə aldığı, mövzusu 1937-ci ilin repressiya dönməni əhatə edən “Cəhənnəm sakinləri” pyesi üzrə Azərbaycan Dövlət Akademik Milli Dram Teatrı eyni adlı tamaşa hazırlamışdır. Bu tamaşanın quruluşçu rejissoru, (eyni zamanda müəllifi) xalq artisti Azər Paşa Nemətdir.

Yeni ilin gəlişini qeyd etməyə hazırlaşan evli cütlük Qadın (xalq artisti Məleykə Əsədova) və Kişi (eməkdar artist Elşən Rüstəmov) hər ikisi saatın əqrəblərinin gecə on ikinin üzərində tuşlanmasını aşırı səbirsizliklə gözləyir və bilir ki, uzun illər ünsiyyətdə olduqları yaxınlarını, uzaqlarını, qonşularını, qohum-əqrəbalarını, doğmalarını, tanışlarını və heç bir günahı olmayan yüz minlərcə təlsiz insanları azğın külək kimi sovurub aparən amansız 1937-ci il bu dəqiqədən etibarən tarixin ən keşməkeşli və qanlı səhifələrindən biri kimi birdəfəlik yaddaş salnaməsinə qovuşacaqdır.

Amma tamaşaçının nəzəri diqqəti istər-istəməz tamamilə başqa bir məcraya - bir neçə ailəni zor-bəla özündə yerləşdirə biləcək dar kommunal mənzildə az qala bir-birinə sığınaraq daldalanan və anbaan “küləyin” gəlişini qorxu və təlaş içində gözləyən, necə deyirlər, “ölümü gözləmək ölümün özündən də qorxuludur” tendensiyası ilə yaşayan bina sakinlərinə və bu sakinlərdən fərqli olaraq bu cütlüyün nisbətən ailə əmin-amanlığı, asayış və salamatçılıq ab-havasında yaşamasına, başlıcası da NKVD-nin “qoxu bilən”, ayıq-sayıq nəzarətçilərinin özəl “himayədarlığına” arxayınçılıq faktına yönəlir. Sual olunur: onların (yəni, cütlüyün) belə bir “imtiyazı haqq etməsinə” səbəb olan nədir, onlar nə etmiş və nə kimi özəllik və şücaətlərə malikdirlər ki, qapı qonşuları ilə müqayisədə nisbətən daha rahat, daha komfortlu və daha “xatircəmlik” ab-havasında nəfəs alıb bu yaşayışın dadını çıxarmağa qadirdirlər?.. Bu suala pyesin müəllifi Elçinin, eyni zamanda tamaşanın müəllifi və quruluşçu rejissoru Azər Paşa Nemətin bəyan etdiyi əsas fikirdən yola çıxaraq cavab vermək mümkündür: mövcud olmaq və siyasi repressiyaya məhkum edilməmək uğrunda ölüm-dirim savaşında öz canını qurtarmaq üçün, illərcə hökm sürən puç, aldadıcı ideologiyaya tapınaraq yaxınlarını bada verən və çıxış yolunu sağ qalmaq naminə qonum-qonşusunu, yaxın əqrəbalarını, duz-çörək kəşdiyi insanları dar ağacına sürükləyən adamçıqların və bu adamçıqları yaradan mövcud quruluşun (1937) tənqididir bu tamaşa!..

Bu qorxunc və səksəkəli dönmələrdə yalnız öz şəxsi həyatı naminə dost və tanışlarını gəder-gəlməzə göndərən, “dahi, böyük sərkərdəyə” inamla, dürüstlüklə, canidildən xidmət göstərən qorxuq bulayan kimsələr özlərinin toxunulmazlıqlarından qəti əmin ola bilirdilər.

A.Nemətovun quruluşunda pyesin əsas qəhrəmanlarından olan Kişi və Qadın obrazları məhz bu kontekstdən sərgilənmişdir: onların hər ikisi bir-birindən xəbərsiz olaraq NKVD-yə məxfi şəkildə casusluq edən çuğulçulardır. Bu agentlərin üzdənirəq fəaliyyəti nəticəsində hər gün və hər an qapı

“Cəhənnəm sakinləri”nin düşüncələri mozaikası

qonşularından biri repressiyaya uğrayıb ya dar ağacına asılmağa və ya qurşuna düzəlməyə göndərilir. Qurban olaraq əjdahanın ağzına göndərmək üçün qonşulardan birinin sayı hər gün azalmaqda davam etməkdədir. Azər Paşa Nemət bu səhnəni səs effektləri vasitəsi ilə özünəməxsus ustalıqla çözü: yaxınlaşmaqda olan maşın səsləri... maşın qapılarının çırpılması... ayaq səsləri... evin qapısının zəngi... kəndarda buz sifətli heykəl kimi peyda olan NKVD qəssabları və... onların qamarlayıb pəncələdikləri növbəti qurbanlar...

Tamaşanın gedişatında əsas yükü daşımaq missiyası, onun başlanğıc, inkişaf və baş hadisəsini mərkəzi surətlərdən biri olan Qonaq obrazı daşıyır. Respublikanın xalq artisti Nureddin Mehdiqanlinin ifa etdiyi bu obraz yalnız qonaq qismində və qiyafətində qalmır, o eyni zamanda həmin dönmənin ab-havasını, mühitini, şəraitini, vəhşət və dəhşət dolu anlarını sərgiləyən ölüməliyə məhkum olan İblisdir. Lakin o eyni zamanda ər-ərvadın qapıbir qonşularını bir-bir “dönə-yərək” gəder-gəlməzə göndərən və sonradan hər ikisinin tək qalaraq biri-birlərini məhşər ayağına çəkdiyələri və biri-birinə nələr törətdiklərinin hesablarını verdikləri an peyda olan İblis - Vicdan ikilimidir. Vicdanları çoxdan iflic olmuş ər-ərvadı onların mənəvi ikinci “mən”i olan Vicdandan daha çox, yalnız xarakterlərindəki İblis mühakimə edə bilirdi və edir də...

Rejissorun yozumunda N. Mehdiqanlinin performansındakı qonaq obrazı müəyyən mənada mücərrəd İblisdir, daha dəqiq və dürüst anlamda Qonaq-İblis məfhumu insana məxsus xəyanətləri, xainliyi, bir sözle İblisləşməni açıb ifşa etmək üçündür. Bayram süfrəsi arxasında birdən-birə Qonağın (eyni zamanda) İblisin peyda olması hadisələrin sonrakı axarını daha da şiddətləndirməklə tamaşaçının diqqətini daha çox məşğul etməyə başlayır və istər-istəməz düşüncə tərzini bir növ tətikləyir: süfrə arxasında öz evində rahat oturubmuş kimi keyfini sürən mənzil sahiblərinin keyfinə “soğan doğrayan” bu məxluq kimdir?..

Qonaqdır, yoxsa ər-ərvadın çoxdan bəri yox olub getmiş, buxarlanmış vicdanıdır, bəlkə də bu miflik bir surət olan eləcə İblisin ta kəndisidir?.. Əlbəttə, üçüncü anlamda onu qəbul etmək daha məqsədyönlüdür, çünki hər dəfə tamaşanın əsas qəhrəmanlarının hər bi-

ri ilə mükəlliməyə girərkən insan təfəkkürünün uydurma məhsulu olan cənnət və cəhənnəm anlayışlarının olmadığı kimi o da gerçək həyatda mövcud olmayan uydurma bir “xarakter” kimi müəyyənləşir.

Beləliklə, səhnədə ölümə məhkum olunmuş sadə və sıradan olan iki adam - son dərəcə “pak” görünən, əslində isə İblis xislətli ər-ərvad və bunların indiyə qədər törətdikləri mənəvi-əxlaqi cinayətlər müqabilində əməlləri “toya gedəcək” İblis qarşı-qarşıya gəlir. İblis onları məhşər ayağına çəkərək, bir ittihamçı kimi müttəhimlik kürsüsündə çox cılız görünən bu yaratqların iç üzlərini açır, onların bir şəxsiyyət və bir fərd kimi heç olduqlarını, sağ qalmaq naminə dəridən-qabıqdan çıxaraq heç bir günahı olmayan insanların həyatı ilə oynayır onların taleyini qumara qoyduqlarını ifşa edir.

Saatın əqrəblərinin gecə saat on ikini göstərdiyi andan etibarən ər-ərvad çağırılmamış bu əcayb qonağı öldürmək qərarına gəlirlər və belə güman edirlər ki, başlarının üzərini almış bu təhlükəni məhz bu yolla sovuşdura, qorxunc və vahiməli 1937-ci ilin pəncəsindən bu minvalla qurtula bilərlər. Lakin bu emansipasiya baş vermir, çünki, İblis ölməzdir, çünki, o, ölümə məhkum deyildir.

Buradan belə bir nəticəyə varmaq mümkündür ki, yer üzündə insan oğlunun şəxsiyyəti nə qədər əbədidir və bu şəxsiyyətlər nə qədər ki, siyasi repressiyalar törədirsə, İblisin də mövcud olması da bir o qədər qaçınılmazdır. Yuxarıda söylədiyimiz kimi, daha dəqiq və dürüst mənada isə İblis məfhumu, obrazı insana məxsus “xəyanətləri”, “xainliyi”, bir sözle İblisləşməni açıb ifşa etmək üçündür. Mövcudluq uğrunda mübarizədə əsrlərlə yaşayan boş,

mənasız, aldadıcı nəfəsə az qala si-tayış edən, çox zaman isə çaşan, çıxış yolunu tapa bilməyən, xəyanətə, zorakılığa, vəhşi ehtirasa kölə olan çağdaş insanı faciəli duruma salan həmin dönmənin ictimai-siyasi səbəblərini göstərmək tamaşanın müəllifi Azər Paşa Nemətin başlıca qayəsi olmuşdur.

Rejissor müəllifin fikrindən yola çıxaraq maraqlı bir aktyor ansambli yaratmış, ümumiyyətlə tamaşanın müəllifi kimi onun plastik həlli, kompozisiya bütövlüyünün və bədii obrazının ərşəyə gəlməsində nəzərə cərpacaq dərəcədə maraqlı axtarışlar aparmışdır. Səhnənin dairəsində bir müstəvidə qoyulan qapılar səhnə hərəkətlərlə pərən-

rağı, özəlliklə bu konflikt faktında uzlaşır. Rejissor “qapının açılıb bağlanması” konflikt faktına xüsusi diqqət yetirir. Bununla o, uzun illər çözümlü hələ də araşdırılan suala cavab almaq istəyir: nədən bu qapılar hər zaman qapalı qalmalı, nədən insanlar qorxu hissindən qurtulmaq üçün, onların qapalı qalmasını təqib etməli, nədən bu qapalı qapılar yalnız kiminsə qanını axıtmaq, kiminsə, evini, ocağını dağıtmaq, kimi isə gəder-gəlməzə göndərmək, heç bir şeydə suçu olmayan insanları gözüyaşlı qoymaq, atanı oğuldan, oğulu anadan, bacını qardaşdan, sevib-sevilənləri biri-birindən ayırmaq üçün açılmalıdır?.. Əcəba, bu qapılar təmiz bir

niyyət, xoş bir məramla, xeyirxahlığı, insanseverliyi, qardaşlığı, əmin-amanlığı müdafiə edən fikirlər, düşüncələr məqsədi ilə açıla bilməzmi?.. Azər Paşa Nemət beləcə, səhnədə quraşdırmış olduğu qapıları bədii obraz səviyyəsinə qaldırmaqla, onların tamaşanın əsas ideya istiqamətində tutduğu yeri açıqlamağa çalışır.

Tamaşa maraqlı bir sonluqla bitir. Qonşuları fələyin hökmünə buraxıldıqdan və ortalıqda ins-cins qalmadıqdan sonra ər-ərvad biri-birlərini törətdikləri əməllər üstündə mühakimə edirlər. İndi onlar artıq meydana təq qalmışlar. Bəs onları mühakimə edəcək bir kimsə yoxmu?.. Yüzlərlə insanı məhbəsə, sür-günə, cəldad kötüyünə sürükləyən bu iki məxluq cəzasızlı qalacaq?.. Bu sualın cavabı özünü çox da gecikdirmir. Budur, bizə tanış olan həmin səslərin hənitisi gəlir... Maşın səsi... Qapının çırpılması... Ayaq tapplılığı... Və nəhayət qapı ziliinin çalınması... Qapıda isə bizə yaxşı tanış olan, az öncə ər-ərvadının kəllə-kəlləyə gəlməsində az qala referi özəlliyini daşıyan Qonaq-İblis dayanmışdır. Amma bu dəfə o, İblisdən daha çox onların canını almağa gəlmiş NKVD əzrayılına bənzəyir (Hətta qiyafətindən daha çox alman-faşist nasistlərinin geymiş olduğu dəri plaş və furajka onun sanki gestapo reisi olduğunu xatırladır).

Budur, haqq-hesab zamanı gəlmişdir. Qıl körpüsündən keçmə zamanı yetişmişdir. Və İblis bütün yaxınlarına, dostlarına, tanışlarına, qohum-əqrəbalarına, qonşularına iftira ataraq ləkələyən, şərhləyərək ölüm ayağına göndərən bu iki antipodu müttəhim kürsüsünə çəkərək ittiham edir və son hökmü oxuyur: “Cəhənnəmə qəder yolunuz var! Oraya xoş gəldiniz!”

Rejissorun final səhnəsində pərdə qapandıqı an İblisin NKVD qiyafətində avanssenaya yaxınlaşaraq şəhadət barmağını dodağının üstünə qoyub tamaşaçılara müraciətlə “Susun!” işarətini verməsi mizanı da rəmzi bir mənə daşıyır və tamaşanın baş hadisəsini bəyan edir: “Sabahı bəlli olmayan, kriminal bir ölkədə həyatda sağ-salamat qalmaq istəyirsənsə dilini fərəqat qoyub susacaq və deyilənlərə danışqırsız əməl edəcəksən. Əks təqdirdə günlərin biri cəhənnəmin qapıları üzünə taybatay açılacaqdır”.

Xəzər GƏNCƏLİ
Eməkdar artist, rejissor

Ədəbiyyatımızın Rübail çeşməsi

Şair Rübaili xatırlayarkən...

Bu gün böyük fəxr və qürur hissi ilə qeyd etmək istədim ki, hər zaman Ulu Şeyx Nizami yurdu olan qədim Gəncə Azərbaycana dahi sənətkarlar, böyük söz ustaları, əvəzsiz şəxsiyyətlər bəxş edən tarixin qan yaddaşında 4000 ildən artıq bir zaman kəsiyində öz varlığını və qüdrətini təsdiqləyən bir diyar olub. Məhz qədim və ulu Gəncəmin yaşı 4000 ildən çoxu haqlasa da hər zaman müasirliyi və gözəlliyi ilə diqqət mərkəzində olmağı bacarıb və bu gün də belədir.

Bu gün doğma Gəncəmin adı çəkiləndə bir çox korifeylər, sənət adamları, incəsənət xadimləri gözələrimin önündən keçir. Bəşəri ideyaları özündə cəmləyə bilən neçə-neçə klassik və müasir Azərbaycan ədəbiyyatının nəhəng simaları olan, öz sözünü zaman-zaman təsdiqləmiş dühalar - Nizami Gəncəvi, Məhsəti Gəncəvi, Əbul-ula Gəncəvi, Mirzə Şəfi Vazeh kimi fikri və ideyası hər zaman müasir olan şəxsiyyətləri gözələrim önünə gəlir. Danılmaz faktordur ki, məhz Azərbaycanda ilk ədəbi məclis olan "Divani-hikmət" də Mirzə Şəfi Vazeh tərəfindən Gəncədə təşkil olunub. Maraqlı faktlardan biri də bundan ibarətdir ki, tarixi mənbələrə görə bu ədəbi məclis, sonralar Mirzə Şəfi Vazeh Tiflisə köçsə də, öz fəaliyyətini davandırmayıb. Tiflisdə fəaliyyət göstərən ədəbi məclisdə hər zaman Abbasqulu Ağa Bakıxanov, Mirzə Fətəli Axundzadə, Fəzail xan Şeyda, Qriqoryev, Rozen, Budaqov, şərqşünas Fridrix Bodenşteđt də mütəmadi olaraq bu məclisdə yaxından təmsil olunaraq iştirak ediblər. Məhz bu şəxsiyyətlərin zəngin söz xəzinəsinə baş vurduqca istər-istəməz onların yazdığı əsərlərdəki obrazların müasiri olmaqla yanaşı, sözün əsl mənasında fikir xəzinəsinin əsirinə çevrilirsən.

Bu əvəzsiz şəxsiyyətlər dövrünün və zamanın bəşəri ideyalarını bir araya cəmləməklə bütün zamanlarda hikmətli söz xəzinələri ilə var olublar. Bu varlıq əsrlər keçsə də unudulmayıb, əksinə mövcud olan əbədi tale yükü ulu Tanrının onların əsərlərinə bəxş etdiyi öz dövrünün bəşəri şəxsiyyətləri olaraq tarixin təlqini kimi yaddaşlarda yaşayır. Ulu Şeyx Nizami yurdu olan qədim Gəncəmin ədəbi-ictimai mühiti, xüsusilə ədəbiyyatının, incəsənətinin tarixi şöhrəti bütün zamanlarda ölkə daxilində, həmçinin ölkə hüdudlarından kənarda da hörmət və ehtiramla qarşılanıb.

Çağdaş Azərbaycan ədəbiyyatında müstəsna xidmətləri olan Mir Cəlal Paşayev, Nigar Rəfibəyli, Səməd Vurğun, Həmid Araslı, Əhməd Cəmil, Mikayıl Rzaquluzadə, Ələkbər Ziyatay, Zeynal Xəlil, Nəriman Həsənzadə, Altay Məmmədov, Fəridə Əlyarbəyli, Nüşabə Əsəd Məmmədli, Qərib Mehdi, Məmməd Alim, Xəzəngül, Aləmzar Əlizadə, İncilab İsaax, Sahib

İbrahimli, Bahadır Fərman və ən nəhayət Rübailin adlarını da qürur və ictimaiyyətə yad etməmək mümkün deyil. Adı çəkilən bu əvəzsiz incilər də məhz Gəncə ədəbi və ictimai mühiti yetişdirib. Danılmazdır ki, hər zaman Gəncə ədəbi mühiti öz qaynarlığı ilə seçilib. Bunun bir səbəbi qədim ənənələrlə üzvi surətdə sıx bağlılıqdır. Digər səbəbi isə qədim Gəncənin XX əsrdə Bakıdan sonra ikinci ədəbi-mədəni paytaxta çevrilməsidir.

Xüsusi olaraq həmçinin qeyd etməliyəm ki, bəli Gəncə ədəbi mühiti bütöv Azərbaycan üçün hər zaman cəlbəedici olub. Bu gün qürurla qeyd etməliyəm ki, acı tale, romantik şair Məhəmməd Hədinin və Abbas Səhətin nakam ömürlərinin son çağları da məhz Nizami yurdu olan Gəncədə keçib. Gəncədə bu ədəbi mühitdən qaynaqlanan, öz sözü və dəstixətti ilə hər zaman seçilməyi bacaran, həyat və yaradıcılığı XI yüzilliyin sonuna, XII yüzilliyin əvvəllərinə aid olan məşhur rübaili usta Məhsəti Gəncəvi, Raziyyə Gəncəvi kimi şairlərimizin və onların müasirlərinin yaradıcılıq bulağından bəhrələnən, mərhum Rübaili isə Rübail Nəcəf oğlu Allahverdiyevə xatırlamaq, yaradıcılıq çeşməsindən söz açmaq, danışmaq mümkün deyil.

O sənətkar, söz sahibi xösbəxt ki, özündən sonra unudulmaz bir iz qoyur. Məhz Gəncədə yaşayıb yaradan mərhum Rübail də belə qələm sahiblərindəndir.

Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü, biologiya elmləri namizədi, professor, Əməkdar müəllim Rübail Nəcəf oğlu Allahverdiyev 21 may 1940-cı ildə Gəncədə anadan olub. Burada 6 sayılı tam orta məktəbi bitirib. 1959-1964-cü illərdə Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı İnstitutunun indiki Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin "Baytarlıq" fakültəsində təhsil alıb. Təhsilini 1966-1969-cu illərdə aspiranturada davam etdirib. 1970-ci ildə "Camişlarda sərbəst və zülal təbiətli amin turşularının ontogenezdə dəyişməsi" mövzusunda namizədlik dissertasiyası müdafiə edərək Biologiya elmləri namizədi adını alıb. Həmçinin 1976-cı ildə Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti (AKTİ) - nin dosenti elmi dərəcəsinə layiq görülüb. 1982-ci ildən Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü olan Rübail 2010-cu ildə Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin "Yoluxmayan xəstəliklər" kafedrasının professoru kimi fəaliyyət göstərmiş. Onun "Patoji fiziologiyadan təcrübə məşğələləri" və "Kənd təsərrüfatı heyvanlarının patoloji fiziologiyası" adlı elmi kitabları bu gün Azərbaycan Aqrar Universitetində təhsil alan ixtisaslı kadrlar üçün dəyərli dərəcə vəsaiti olaraq istifadə edilməkdədir. Rübail 2017-ci ilin oktyabr ayının 29-da Gəncədə vəfat edib.

Bu gün şair Rübaildən söhbət düşəndə Gəncə ədəbi mühitində yazıqların mənəvi atası sayılan

Qərib Mehdi onun haqqında deyir: "Nizami Gəncəvinin mənəvi nəvəsi, gəncəli şair Rübail dövr olunaq aşığı deyildi. Ciddi, özünə hörmət qoyan elitər mədəniyyətli bu qələm sahibi hər dövrə qəbul etməzdi. Ona hörmət etdiyindənmi və ya onunla çəkişməyin mənasızlığını dərk etdiyindənmi, ölümün dövrətini qəbul etdi və onun qoluna girib bu dünyadan çıxıb getdi, amma çoxlarından fərqli olaraq özünü özü ilə aparmadı, özünü yerində qoyub getdi. Yeni qiymətli ədəbi-bədii kitabları, elmi əsərləri onu həmişəlik əvəzlədi".

Bu gün mən də belə bir məntiqi nəticədəyəm ki, Qərib Mehdi bu fikrində israrlı olduğu qədər də haqlıdır. Düzdür, ədəbi mühitimizdə yeni qələm sahibləri yetişməkdədir. Hər birinin də öz dəsti-xətti, söz üslubu, yaradıcılıq yolu var. Ancaq şair Rübail qədər isti söz sahibi qədər doğma bir işıq yenicən doğulmayacaq. Onun öz misralarında da bu fikri bir daha təsdiqləməklə oxuyuruq:

**Hər insan özünün öz möhürüdü,
Hər baxış gözələ göz möhürüdü.
Barmaq möhürüylə seçilir hərə -
Rübail seirimizin söz möhürüdü.**

Yaradıcılığa 1961-ci ildə "Kadr uğrunda" qəzetində dərc olunan "Yaylın atəşi" şeiri ilə başlayan şair Rübail sonralar Azərbaycan mətbuatında davamlı olaraq "Sübhə yaxın" (1966), "Bir işıqlı yol üstəyəm" (1977), "Gecələr yuxusu qaçar qızların" (1983), "Getmişdim günəşi yola salmağa" (1988), "Ömrün fəsiləri" (2000), "İldırımötürən" (2000), "Altı mezar, üstü bazar dünyamız" (2000), "Zamanla əlbəyaxa" (2003), "Dünya dəlilərin şənlik evidi" (2005), "Tələsiklə gecikirəm" (2008), "Sahilsiz çaya körpü" (2014), "Rübailər" (2015) adlı şeirlər və poemalar kitabları toplusu ilə nəşrlər olunub. Qeyd etmək istərdim ki, şair Rübail məhz "Tələsiklə gecikirəm" (2008) kitabına görə "Beynəlxalq Rəsul Rza" mükafatına da layiq görüldü.

Bu gün mübahiləsiz demək lazımdır ki, şair Rübail yaradıcılığında ənənəvi mövzular daha maraqla oxunur. Onun Vətən, Ana, Təbiət və Sevgi mövzularına müraciəti poeziya imkanlarının çaralı rənglər dünyasında yeni fikir forması üslubunda daha müasir bir ahəngdə səslənir. Onun yaradıcılıq üslubunda müasirlik ruhu daha təvəttül oxunduğu üçün hər zaman qələmdaşlarından seçilməklə orijinal söz-fikir xəzinəsində müxtəlif rəng çalarları ilə hər bir oxucusunun zövqünü, mənəvi dünyasını daha da zənginləşdirmiş olur. Bu baxımdan həm də Rübail qələminin məhsulu olan söz xəzinəsində müasir fikir aydınlığı öz sətirində daha təvəttül olmağı bacarır.

Bu məqamda Qərib Mehdi Rübailin söz xəzinəsindən söhbət düşərkən maraqlı bir məqama diqqəti yetirməklə deyir: "Xalqda

bir deyim var: "Acda nə var ki, gicə də nə versin". Bu deyimdən olduğu kimi istifadə edənlər də var. Qəbahət deyil. Bununla belə, Rübail öz orijinal poeziyasına sadıq qalaraq fikri saxlamaqla başqa yol seçir. O, məqsədi az qala sonsuza qədər qloballaşdırır. Göyden Yerə vaxtaşırı uçan boşqablar gəlir. Ola bilsin ki, onların başqa niyyəti var. Getdikcə Yer kürəsinin əhalisi artır, maddi təminat isə azalır. Boşqab pay, umacaqlı yemək qabıdır. Şair yad planetdən gələn boşqaba və boşqab sahiblərinə mesaj göndərir: Yerdə nə var ki, Göyə də nə versin? Görün, şair hazır fikrin orijinal dairəsini nə qədər genişləndirmiş olur".

Şair Rübail doğma Gəncəsinə həddən ziyadə çox bağlı bir insan idi. Gəncənin hər bir küçəsi xüsusilə ona doğma olan Xan bağı və buradakı ağ çinarlar onun üçün daha əziz idi. Onun hər bir misrasında Gəncənin havası, tərəvəti duyulurdu. Gəncə onun məntiqi nəticəsində Cavad xanın yurdu olmaqla yanaşı Nizami, Məhsəti yadigarı olaraq əziz idi. Bu doğmalığı və əzizliyi isə qələm dostu olan İncilab İsaax öz misralarında Rübaili xatırlayarkən belə tərənnüm edir: "Rübail qəlbinin atəşini, könlünün sevdalarını böyük coşğu ilə yazırdı. Gəncə onun ədəbi tələyinin sirli məkanı idi. O, bütün varlığı ilə bu şəhərin ruhunu, əxlaqını, ədəb-ərkanını varlığına çevirə bilmişdir. Azərbaycanda çox az sayda belə şairlər tapılır ki, onun ədəbi tərcümeyi-halı doğulduğu yurda, ağaca, çinara, hətta məhəlləyə bağlı olsun. Rübail yazırdı. Öz tələyini, millətinin, vətəninin tələyini yazırdı. Söz onun ədəbi tələyinin inanc yeri idi".

Maraqlıdır ki, Rübailin nəşr olunan kitablarını vərəqlədikcə onun poetik nümunələrində sanki

bir haray, hayqırıq və ağrı eşidirsən. O, hər zaman hətta misralarında belə "Mən qəmimlə, kədərimlə yaşadım" deyirdi. Maraqlı cəhət həm də burasında idi ki, hər zaman Rübail öz şerinin bədii qayəsini özünəməxsus mövzu axtarırlarında poetik yanaşmalarda axtarırdı. Sanki Rübail hər an poetik yanaşmalarında döyüşür zamanla əlbəyaxa savaşa qalxır və bu savaşa məğlub olmağı sevmir, həqiqət nuruna boyanırdı. Onun poeziyasında diqqəti çəkən məqamlardan söz düşəndə İncilab İsaax yazır: "Rübail poeziyasında diqqəti çəkən məqamlardan biri də milli dəyərlərimizə sənətkar həssaslığıdır. Hər daşın, hər kərpic mənə qatında yaşayan, unudulmayan tarixdir. Bu baxımdan onun xeyli sayda etnoqrafik detallarla dolu olan, mənəvi dəyərlərimizi ifadə edən şeirləri az deyil. Onun qələmə aldığı "Anamın ağ kələğayı" şeiri bu qəbildəndir. Qədimdən kələğay analarımızın yüz illər boyu baş örpəyi olub. Örpək isə millətin namus, qeyrət dəyəridir".

Bu gün şair Rübaili xatırlayarkən filologiya elmləri doktoru, professor Rüstəm Kamal isə onun haqqında yazır: "Ömrü, Rübail poeziyasının baş qəhrəmanıdır və əsas yaşantı hadisəsidir. Ömrü anlamaq zərurəti şairi müdrik edir. O, ömrü haqqında bilgilərini və duyğularını dörd misralıq hikmətə sığışdırır".

Bəli Rübail öz şerlərində həqiqətəndə ömrü haqqında bilgilərini və duyğularını dörd misralıq hikmətə sığdırı bilirdi. Məhz bu misralardır ki, Rübail hikmətini və varlığını qoruya bilir. Onun söz xəznəsi gələcək nəsillər üçün böyük bir məktəb, həqiqətin varlığı, hikmət bulağıdır.

Anar BURCƏLİYEV,
Teatrşünas-tənqidçi